

İDARİ YARGILAMA USULÜ KANUNU

Kanun No: 2577	Kabul Tarihi: 6/1/1982	R.G. Tarih-Sayı: 20/1/1982-17580
Değişikliğe Ait Kanun No: 3622	Kabul Tarihi: 5/4/1990	R.G. Tarih-Sayı: 10/4/1990-20488
Değişikliğe Ait Kanun No: 4001	Kabul Tarihi: 10/6/1994	R.G. Tarih-Sayı: 18/6/1994-21964
Değişikliğe Ait Kanun No: 4124	Kabul Tarihi: 23/7/1995	R.G. Tarih-Sayı: 26/7/1995-22355
Değişikliğe Ait Kanun No: 4492	Kabul Tarihi: 18/12/1999	R.G. Tarih-Sayı: 21/12/1999-23913
Değişikliğe Ait Kanun No: 4577	Kabul Tarihi: 8/6/2000	R.G. Tarih-Sayı: 15/6/2000-24080
Değişikliğe Ait Kanun No: 4928	Kabul Tarihi: 15/7/2003	R.G. Tarih-Sayı: 19/7/2003-25173
Değişikliğe Ait Kanun No: 5219	Kabul Tarihi: 14/7/2004	R.G. Tarih-Sayı: 21/7/2004-25529

BİRİNCİ BÖLÜM Genel Esaslar

Kapsam ve Nitelik

Madde 1- 1. Danıştay, bölge idare mahkemeleri, idare mahkemeleri ve vergi mahkemelerinin görevine giren uyuşmazlıkların çözümü, bu Kanunda gösterilen usullere tabidir.

2. Danıştay, bölge idare mahkemeleri, idare mahkemeleri ve vergi mahkemelerinde yazılı yargılama usulü uygulanır ve inceleme evrak üzerinde yapılır.

İdari Dava Türleri ve İdari Yargı Yetkisinin Sınırı

Madde 2- 1. İdari dava türleri şunlardır:

a) (8/6/2000 tarihli ve 4577 sayılı Kanunla yeniden düzenlenen şekli) İdari işlemler hakkında yetki, şekil, sebep, konu ve maksat yönlerinden biri ile hukuka aykırı olduklarından dolayı iptalleri için menfaatleri ihlal edilenler tarafından açılan iptal davaları, (1),(2)

b) (10/6/1994 tarihli ve 4001 sayılı Kanunla değişik şekli) İdari eylem ve işlemlerden dolayı kişisel hakları doğrudan muhtel olanlar tarafından açılan tam yargı davaları, (1)

c) (18/12/1999 tarihli ve 4492 sayılı Kanunla değişik şekli) Tahkim yolu öngörülen imtiyaz şartlaşma ve sözleşmelerinden doğan uyuşmazlıklar hariç, kamu hizmetlerinden birinin yürütülmesi için yapılan her türlü idarî sözleşmelerden dolayı taraflar arasında çıkan uyuşmazlıklara ilişkin davalar.(1),(2)

(1) 2577 sayılı Kanununun 2 nci maddesinin 1 inci fıkrası:

1. İdari dava türleri şunlardır:

a) İdari işlemler hakkında yetki, şekil, sebep, konu ve maksat yönlerinden biri ile hukuka aykırı olduklarından dolayı iptalleri için menfaatleri ihlal edilenler tarafından açılan iptal davaları,

b) İdari eylem ve işlemlerden dolayı hakları muhtel olanlar tarafından açılacak tam yargı davaları,

c) Genel hizmetlerden birinin yürütülmesi için yapılan idari sözleşmelerden dolayı taraflar arasında çıkan uyuşmazlıklara ilişkin davalar.

(2) 2577 sayılı Kanununun 2 nci maddesinin 1 numaralı fıkrasının (a) ve (c) bentlerinin 10/6/1994 tarihli ve 4001 sayılı Kanunla değişik şekli:

a) İdari işlemler hakkında yetki, şekil, sebep, konu ve maksat yönlerinden biri ile hukuka aykırı olduklarından dolayı iptalleri için, çevre, tarihi ve kültürel değerlerin korunması, imar uygulamaları gibi kamu yararını yakından ilgilendiren hususlar hariç olmak üzere, kişisel hakları ihlal edilenler tarafından açılan iptal davaları.

c) Genel hizmetlerden birinin yürütülmesi için yapılan her türlü idari sözleşmelerden dolayı taraflar arasında çıkan uyuşmazlıklara ilişkin davalar.

2. İdari yargı yetkisi, idari eylem ve işlemlerin hukuka uygunluğunun denetimi ile sınırlıdır. İdarî mahkemeler; yerindelik denetimi yapamazlar, yürütme görevinin kanunlarda gösterilen şekil ve esaslara uygun olarak yerine getirilmesini kısıtlayacak, idari eylem ve işlem niteliğinde veya idarenin takdir yetkisini kaldırarak biçimde yargı kararı veremezler.

3. Devlet Başkanının doğrudan doğruya yaptığı işlemler idari yargı denetimi dışındadır.

İdari Davaların Açılması

Madde 3- 1. (10/6/1994 tarihli ve 4001 sayılı Kanunla değişik şekli) İdari davalar, Danıştay, İdare Mahkemesi ve Vergi Mahkemesi Başkanlıklarına hitaben yazılmış imzalı dilekçelerle açılır.(1)

2. Dilekçelerde;

- a) Tarafların ve varsa vekillerinin veya temsilcilerinin ad ve soyadları veya unvanları ve adresleri,
- b) Davanın konusu ve sebepleri ile dayandığı deliller,
- c) Davaya konu olan idari işlemin yazılı bildirim tarihi,
- d) Vergi, resim, harç, benzeri mali yükümler ve bunların zam ve cezalarına ilişkin davalarla tam yargı davalarında uyumsuzluk konusu miktar,
- e) Vergi davalarında davanın ilgili bulunduğu verginin veya vergi cezasının nevi ve yılı, tebliğ edilen ihbarnamenin tarihi ve numarası ve varsa mükellef hesap numarası, Gösterilir.

3. Dava konusu kararın ve belgelerin asılları veya örnekleri dava dilekçesine eklenir. Dilekçeler ile bunlara ekli evrakın örnekleri karşı taraf sayısından bir fazla olur.

Dilekçelerin Verileceği Yerler

Madde 4- Dilekçeler ve savunmalar ile davalara ilişkin her türlü evrak, Danıştay veya ait olduğu mahkeme başkanlıklarına veya bunlara gönderilmek üzere idare veya vergi mahkemesi başkanlıklarına idare veya vergi mahkemesi bulunmayan yerlerde asliye hukuk hakimliklerine veya yabancı memleketlerde Türk konsolosluklarına verilebilir.

Aynı Dilekçe ile Dava Açılabilecek Haller

Madde 5- (10/6/1994 tarihli ve 4001 sayılı Kanunla değişik şekli) 1. Her idarî işlem aleyhine ayrı ayrı dava açılır. Ancak, aralarında maddi veya hukuki yönden bağıllık ya da sebep-sonuç ilişkisi bulunan birden fazla işleme karşı bir dilekçe ile de dava açılabilir.(2)

2. Birden fazla şahsın müşterek dilekçe ile dava açabilmesi için davacıların hak veya menfaatlerinde iştirak bulunması ve davaya yol açan maddi olay veya hukuki sebeplerin aynı olması gerekir.(2)

---

(1) 2577 sayılı Kanunun 3 üncü maddesinin 1 inci fıkrası:

1) İdari davalar, Danıştay, idare mahkemesi ve vergi mahkemesi başkanlıklarına hitaben yazılmış dilekçelerle açılır.

(2) 2577 sayılı Kanunun 5 inci maddesi:

1) Her idarî işlem aleyhine ayrı ayrı dava açılır. Ancak, aralarında maddi ve hukuki bakımdan bağıllık varsa, aynı şahsı ilgilendiren birden fazla işlem aleyhine bir dilekçe ile de dava açılabilir.

2) Birden fazla şahsı ilgilendiren işlemde dolayı müşterek dilekçe ile dava açılabilmesi hak veya menfaatte iştirak ile maddi ve hukuki sebeplerde birlik bulunmasına bağılıdır.

Dilekçeler Üzerine Uygulanacak İşlem

Madde 6- 1. Danıştay, idare mahkemesi ve vergi mahkemesi başkanlıklarına veya 4 üncü maddede yazılı yerlere verilen dilekçelerin harç ve posta ücretleri alındıktan sonra deftere derhal kayıtları yapılarak kayıt tarih ve sayısı dilekçenin üzerine yazılır. Dava bu kaydın yapıldığı tarihte açılmış sayılır.

2. Davacılar, kayıt tarih ve sayısını gösteren imzalı ve mühürlü, pulsuz bir alımdı kağıdı verilir.

3. 4 üncü maddede yazılı diğer yerlere verilen dilekçeler, en geç üç gün içinde Danıştay veya ait olduğu mahkeme başkanlığına taahhütlü olarak gönderilir. Bu yerlerde harç pulları bulunmadığı takdirde bunlara karşılık alınan paraların miktarı ve alındı kağıdının tarih ve sayısı dilekçelere yazılır.

4. (10/6/1994 tarihli ve 4001 sayılı Kanunla değişik şekli) Herhangi bir sebeple harcı veya posta ücreti verilmeden veya eksik harç veya posta ücreti ile dava açılmış olması halinde, otuz gün içinde harcın ve posta ücretinin verilmesi ve tamamlanması hususu daire başkanı veya görevlendireceği tetkik hâkimi, mahkeme başkanı veya hâkim tarafından ilgiliye tebliğ olunur. Tebligata rağmen gereği yerine getirilmediği takdirde bildirim aynı şekilde bir daha tekrarlanır. Harç veya posta ücreti süresi içinde verilmez veya tamamlanmazsa davanın açılmamış sayılmasına karar verilir ve davacıya tebliğ olunur.(1),(2)

5. (10/6/1994 tarihli ve 4001 sayılı Kanunla değişik şekli) Dava açıldıktan sonra posta ücretinde tebliğ işlemlerinin yapılmasını engelleyecek şekilde azalma olması halinde, otuz gün içinde posta ücretinin tamamlanması daire başkanı veya görevlendireceği tetkik hâkimi, mahkeme başkanı veya hâkim tarafından ilgiliye tebliğ olunur. Tebligata rağmen gereği yerine getirilmediği takdirde bildirim aynı şekilde bir daha tekrarlanır. Posta ücreti süresi içinde tamamlanmazsa dosyanın işlemde kaldırılmasına karar verilir. Bu kararın tebliği tarihinden başlayarak üç ay içinde, noksanı tamamlanmak suretiyle yeniden işleme konulması istenmediği takdirde davanın açılmamış sayılmasına karar verilir ve davacıya tebliğ olunur. (1),(2)

6. (10/6/1994 tarihli ve 4001 sayılı Kanunla değişik şekli) 4 ve 5 inci fıkralardaki tebligat re'sen genel bütçeden yapılır.(1),(2)

---

(1) 2577 sayılı Kanununun 6 ncı maddesinin 4, 5 ve 6 ncı fıkraları:

4) Herhangi bir sebeple harcı veya posta pulu verilmeden veya eksik harç veya posta pulu ile dava açılmış olması halinde, otuz gün içinde harcın ve posta pulunun verilmesi veya tamamlanması hususu daire veya mahkeme başkanlığınca ilgiliye tebliğ olunur.

5) Harcı veya posta pulu süresi içinde verilmez veya tamamlanmazsa dosyanın işlemde kaldırılmasına karar verilir.

6) Dosyanın işlemde kaldırıldığı tarihten başlayarak bir yıl içinde, noksanı tamamlanmak suretiyle yeniden işleme konulması istenmediği takdirde davanın açılmamış sayılmasına karar verilir.

(2) 2577 sayılı Kanununun 6 ncı maddesinin 4, 5 ve 6 ncı fıkralarının 5/4/1990 tarihli ve 3622 sayılı Kanunla değişik şekli:

4) Herhangi bir sebeple harcı veya posta ücreti verilmeden veya eksik harç veya posta ücreti ile dava açılmış olması halinde, otuz gün içinde harcın ve posta ücretinin verilmesi veya tamamlanması hususu daire, mahkeme başkanı veya hakim tarafından ilgiliye tebliğ olunur. Tebligata rağmen gereği yerine getirilmediği takdirde bildirim aynı şekilde bir daha tekrarlanır.

5) Harcı veya posta ücreti süresi içinde verilmez veya tamamlanmazsa davanın açılmamış sayılmasına karar verilir ve davacıya tebliğ olunur.

6) 4 ve 5 inci fıkralardaki tebligat re'sen genel bütçeden yapılır. Bu masraflar yargılama giderlerine dahildir.

Dava Açma Süresi

Madde 7- 1. Dava açma süresi, özel kanunlarında ayrı süre gösterilmeyen hallerde Danıştayda ve idare mahkemelerinde altmış ve vergi mahkemelerinde otuz gündür.

2. Bu süreler;

a) İdari uyuşmazlıklarda; yazılı bildirim yapıldığı,

b) Vergi, resim ve harçlar ile benzeri mali yükümler ve bunların zam ve cezalarından doğan uyuşmazlıklarda: Tahakkuku tahsile bağlı olan vergilerde tahsilatın; tebliğ yapılan hallerde veya tebliğ yerine geçen işlemlerde tebliğin; tevkif yoluyla alınan vergilerde istihkak sahiplerine ödemenin; tescile bağlı vergilerde tescilin yapıldığı ve idarenin dava açması gereken konularda ise ilgili merci veya komisyon kararının idareye geldiği;

Tarihi izleyen günden başlar.

3. Adresleri belli olmayanlara özel kanunlarındaki hükümlere göre ilan yoluyla bildirim yapılan hallerde, özel kanununda aksine bir hüküm bulunmadıkça süre, son ilan tarihini izleyen günden itibaren onbeş gün sonra işlemeye başlar.

4. İlanı gereken düzenleyici işlemlerde dava süresi, ilan tarihini izleyen günden itibaren başlar. Ancak bu işlemlerin uygulanması üzerine ilgililer, düzenleyici işlem veya uygulanan işlem yahut her ikisi aleyhine birden dava açabilirler. Düzenleyici işlemin iptal edilmemiş olması bu düzenlemeye dayalı işlemin iptaline engel olmaz.

Sürelerle İlgili Genel Esaslar

Madde 8- 1. Süreler, tebliğ, yayın veya ilan tarihini izleyen günden itibaren işlemeye başlar.

2. Tatil günleri süreler dahilidir. Şu kadar ki, sürenin son günü tatil gününe rastlarsa, süre tatil gününü izleyen çalışma gününün bitimine kadar uzar.

3. Bu Kanunda yazılı sürelerin bitmesi çalışmaya ara verme zamanına rastlarsa bu süreler, ara vermenin sona erdiği günü izleyen tarihten itibaren yedi gün uzamış sayılır.

Görevli Olmayan Yerlere Başvurma

Madde 9- 1. (5/4/1990 tarihli ve 3622 sayılı Kanunla değişik şekli) Çözümlemesi Danıştayın, idare ve vergi mahkemelerinin görevlerine girdiği halde, adli ve askerî yargı yerlerine açılmış bulunan davaların görev noktasından reddi halinde, bu husustaki kararların kesinleşmesini izleyen günden itibaren otuz gün içinde görevli mahkemede dava açılabilir. Görevsiz yargı merciine başvurma tarihi, Danıştaya, idare ve vergi mahkemelerine başvurma tarihi olarak kabul edilir. (1)

2. Adli veya askeri yargı yerlerine açılan ve görevsizlik sebebiyle reddedilen davalarda, görevsizlik kararının kesinleşmesinden sonra birinci fıkrada yazılı otuz günlük süre geçirilmiş olsa dahi, idari dava açılması için öngörülen süre henüz dolmamış ise bu süre içinde idari dava açılabilir.

---

(1) 2577 sayılı Kanunun 9 uncu maddesinin 1 inci fıkrası:

1) Çözümlemesi Danıştayın, idare ve vergi mahkemelerinin görevlerine girdiği halde, adli veya askeri yargı yerlerine açılmış bulunan davaların görev noktasından reddi halinde, bu husustaki kararların ve bunlara karşı kanun yolları varsa süresi içinde olmak şartıyla bu yollara başvurulması üzerine verilen kararların, tebliğ tarihini izleyen günden itibaren otuz gün içinde görevli mahkemede dava açılabilir. Bu yerlere başvurma tarihi, Danıştaya, idare ve vergi mahkemelerine başvurma tarihi olarak kabul edilir.

İdari Makamların Sükûtu

Madde 10- 1. İlgililer, haklarında idari davaya konu olabilecek bir işlem veya eylemin yapılması için idari makamlara başvurabilirler.

2. (10/6/1994 tarihli ve 4001 sayılı Kanunla değişik şekli) Altmış gün içinde bir cevap verilmezse istek reddedilmiş sayılır. İlgililer altmış günün bittiği tarihten itibaren dava açma süresi içinde, konusuna göre Danıştaya, idare ve vergi mahkemelerine dava açabilirler. Altmış günlük süre içinde idarece verilen cevap kesin değilse ilgili bu cevabı, isteminin reddi sayarak dava açabileceği gibi, kesin cevabı da bekleyebilir. Bu takdirde dava açma süresi işlemez. Ancak, bekleme süresi başvuru tarihinden itibaren altı ayı geçemez. Dava açılmaması veya davanın süreden reddi hallerinde, altmış günlük sürenin bitmesinden sonra yetkili idarî makamlarca cevap verilirse, cevabın tebliğinden itibaren altmış gün içinde dava açabilirler. (1),(2)

3. 10/6/1994 tarihli ve 4001 sayılı Kanunla Yürürlükten kaldırılmıştır.(1),(2)

Üst Makamlara Başvurma

Madde 11- 1. İlgililer tarafından idari dava açılmadan önce, idari işlemin kaldırılması, geri alınması, değiştirilmesi veya yeni bir işlem yapılması üst makamdan, üst makam yoksa işlemi yapmış olan makamdan, idari dava açma süresi içinde istenebilir. Bu başvurma, işlemeye başlamış olan idari dava açma süresini durdurur.

2. Altmış gün içinde bir cevap verilmezse istek reddedilmiş sayılır.

3. İsteğin reddedilmesi veya reddedilmiş sayılması halinde dava açma süresi yeniden işlemeye başlar ve başvurma tarihine kadar geçmiş süre de hesaba katılır.

4. 10/6/1994 tarihli ve 4001 sayılı Kanunla Yürürlükten kaldırılmıştır.(3),(4)

---

(1) 2577 sayılı Kanununun 10 uncu maddesinin 2 nci ve 3 üncü fıkraları:

2) Altmış gün içinde bir cevap verilmezse istek reddedilmiş sayılır. İlgililer altmış günün bittiği tarihten itibaren dava açma süresi içinde, konusuna göre Danıştaya, idare ve vergi mahkemelerine dava açabilirler. Altmış günlük süre içinde idarece verilen cevap kesin değilse ilgili bu cevabı, isteminin reddi sayarak dava açabileceği gibi, kesin cevabı da bekleyebilir. Bu takdirde dava açma süresi işlemez. Dava açılmayan haller ile davanın süreden reddi halinde, altmış günlük sürenin bitmesinden sonra yetkili idari makamlarca cevap verilmesi halinde, cevabın tebliğinden itibaren dava açma süresi yeniden işlemeye başlar.

3) Vergi Usul Kanununda yer alan vergi hatalarının düzeltilmesi istemleri dışında, bu madde hükümleri vergi uyumsuzluklarında uygulanmaz.

(2) 2577 sayılı Kanununun 10 uncu maddesinin 2 nci ve 3 üncü fıkralarının 5/4/1990 tarihli ve 3622 sayılı Kanunla değişik şekli:

2) Altmış gün içinde bir cevap verilmezse istek reddedilmiş sayılır. İlgililer altmış günün bittiği tarihten itibaren dava açma süresi içinde, konusuna göre Danıştaya, idare ve vergi mahkemelerine dava açabilirler. Dava açılmayan haller ile davanın süreden reddi halinde, altmış günlük sürenin bitmesinden sonra yetkili idarî makamlarca cevap verilmesi halinde, cevabın tebliğinden itibaren dava açma süresi yeniden işlemeye başlar.

3) Bu madde hükümleri vergi, resim ve harçlarla benzeri malî yükümlerin tarh, tahakkuk ve tahsilinden ve bunların zam ve cezalarından doğan uyumsuzluklarda uygulanmaz.

(3) 2577 sayılı Kanununun 11 inci maddesinin 4 üncü fıkrası:

4) Vergi Usul Kanununda yer alan vergi hatalarının düzeltilmesi istemleri dışında, bu madde hükümleri vergi uyumsuzluklarında uygulanmaz.

(4) 2577 sayılı Kanununun 11 inci maddesinin 4 üncü fıkrasının 5/4/1990 tarihli ve 3622 sayılı Kanunla değişik şekli:

4) Bu madde hükümleri vergi, resim ve harçlarla benzeri malî yükümlerin tarh, tahakkuk ve tahsilinden ve bunların zam ve cezalarından doğan uyumsuzluklarda uygulanmaz.

İptal ve Tam Yargı Davaları

Madde 12- İlgililer haklarını ihlal eden bir idari işlem dolayısıyla Danıştaya ve idare ve vergi mahkemelerine doğrudan doğruya tam yargı davası veya iptal ve tam yargı davalarını birlikte açabilecekleri gibi, ilk önce iptal davası açarak bu davanın karara bağlanması üzerine, bu husustaki kararın veya kanun yollarına başvurulması halinde verilecek kararın tebliği veya bir işlemin icrası sebebiyle doğan zararlardan dolayı icra tarihinden itibaren dava süresi içinde tam yargı davası açabilirler. Bu halde de ilgililerin 11 inci madde uyarınca idareye başvurma hakları saklıdır.

Doğrudan Doğruya Tam Yargı Davası Açılması

Madde 13- 1. İdari eylemlerden hakları ihlal edilmiş olanların idari dava açmadan önce, bu eylemleri yazılı bildirim üzerine veya başka suretle öğrendikleri tarihten itibaren bir yıl ve her halde eylem tarihinden itibaren beş yıl içinde ilgili idareye başvurarak haklarının yerine getirilmesini istemeleri gereklidir. Bu isteklerin kısmen veya tamamen reddi halinde, bu konudaki işlemin tebliğini izleyen günden itibaren veya istek hakkında altmış gün içinde cevap verilmediği takdirde bu sürenin bittiği tarihten itibaren dava süresi içinde dava açılabilir.

2. Görevli olmayan adli ve askeri yargı mercilerine açılan tam yargı davasının görev yönünden reddi halinde sonradan idari yargı mercilerine açılacak davalarda, birinci fıkrada öngörülen idareye başvurma şartı aranmaz.

Dilekçeler Üzerine İlk İnceleme

Madde 14- 1. Dilekçeler Danıştayda Evrak Müdürlüğünce kaydedilir ve Genel Sekreterlikçe görevli dairelere havale olunur.

2. (5/4/1990 tarihli ve 3622 sayılı Kanunla değişik şekli) Dilekçeler, idare ve vergi mahkemelerinde mahkeme başkanının veya hakimin havalesi ile kaydolunur.(1)

3. (5/4/1990 tarihli ve 3622 sayılı Kanunla değişik şekli) Dilekçeler, Danıştayda daire başkanının görevlendireceği bir tetkik hakimi, idare ve vergi mahkemelerinde ise mahkeme başkanı veya görevlendireceği bir üye tarafından:

- a) Görev ve yetki,
- b) İdarî merci tecavüzü,
- c) Ehliyet,
- d) İdarî davaya konu olacak kesin ve yürütülmesi gereken bir işlem olup olmadığı,
- e) Süre aşımı,
- f) Husumet,
- g) 3 ve 5 inci maddelere uygun olup olmadıkları, yönlerinden sırasıyla incelenir.(1)

---

(1) 2577 sayılı Kanununun 14 üncü maddesinin 2 ve 3 üncü fıkraları:

2) Dilekçeler, idare ve vergi mahkemelerinde, mahkeme başkanının havalesi ile kaydolunur.

3) Dilekçeler, Danıştayda daire başkanının görevlendireceği bir tetkik hakimi, idare ve vergi mahkemelerinde ise mahkeme başkanı veya görevlendireceği bir üye tarafından:

- a) Görev ve yetki,
- b) İdarî merci tecavüzü,
- c) Ehliyet,
- d) Husumet,
- e) 3 ve 5 inci maddelere uygun olup olmadıkları,
- f) Süre aşımı, yönlerinden sırasıyla incelenir.

4. (5/4/1990 tarihli ve 3622 sayılı Kanunla değişik şekli) Dilekçeler bu yönlerden kanuna aykırı görülürse durum; görevli daire veya mahkemeye bir rapor ile bildirilir. Tek hakimle çözümlenecek dava dilekçeleri için rapor düzenlenmez ve 15 inci madde hükümleri ilgili hakim tarafından uygulanır. 3 üncü fıkraya göre yapılacak inceleme ve bu fıkra ile 5 inci fıkraya göre yapılacak işlemler dilekçenin alındığı tarihten itibaren en geç onbeş gün içinde sonuçlandırılır.(1)

5. İlk incelemeyi yapanlar, bu noktalardan kanuna aykırılık görmezler veya daire veya mahkeme tarafından ilk inceleme raporu yerinde görülmezse, tebligat işlemi yapılır.

6. Yukarıdaki hususların ilk incelemeden sonra tespit edilmesi halinde de davanın her safhasında 15 inci madde hükmü uygulanır.

İlk İnceleme Üzerine Verilecek Karar

Madde 15- 1. (5/4/1990 tarihli ve 3622 sayılı Kanunla değişik şekli) Danıştay veya idare ve vergi mahkemelerince yukarıdaki maddenin 3 üncü fıkrasında yazılı hususlarda kanuna aykırılık görülürse, 14 üncü maddenin;

a) 3/a bendine göre adli ve askerî yargının görevli olduğu konularda açılan davaların reddine; idarî yargının görevli olduğu konularda ise görevli veya yetkili olmayan mahkemeye açılan davanın görev veya yetki yönünden reddedilerek dava dosyasının görevli veya yetkili mahkemeye gönderilmesine,

b) 3/c, 3/d ve 3/e bentlerinde yazılı hallerde davanın reddine,

c) 3/f bendine göre, davanın hasım gösterilmeden veya yanlış hasım gösterilerek açılması halinde, dava dilekçesinin tespit edilecek gerçek hasma tebliğine,

d) 3/g bendinde yazılı halde otuz gün içinde 3 ve 5 inci maddelere uygun şekilde yeniden düzenlenmek veya noksanları tamamlanmak yahut (c) bendinde yazılı hallerde, ehliyetli olan şahsın avukat olmayan vekili tarafından dava açılmış ise otuz gün içinde bizzat veya bir avukat vasıtasıyla dava açılmak üzere dilekçelerin reddine,

e) 3/b bendinde yazılı halde dilekçelerin görevli idare merciine tevdiine,
Karar verilir. (2)

---

(1) 2577 sayılı Kanununun 14 üncü maddesinin 4 üncü fıkrası:

4) Dilekçeler bu yönlerden kanuna aykırı görülürse durum; görevli daire veya mahkemeye bir rapor ile bildirilir.

(2) 2577 sayılı Kanununun 15 inci maddesinin 1 inci fıkrası:

1) Danıştay veya idare ve vergi mahkemelerince yukarıdaki maddenin 3 üncü fıkrasında yazılı hususlarda kanuna aykırılık görülürse, 14 üncü maddenin;

a) 3/a bendine göre adli ve askeri yargının görevli olduğu konularda açılan davaların reddine; İdarî yargının görevli olduğu konularda ise, görevli veya yetkili olmayan mahkemeye açılan davanın görev ve yetki yönünden reddedilerek dava dosyasının görevli veya yetkili mahkemeye gönderilmesine,

b) 3/c ve 3/f bentlerinde yazılı hallerde davanın reddine,

c) 3/d bendine göre davanın hasım gösterilmeden veya yanlış hasım gösterilerek açılması halinde, dava dilekçesinin tespit edilecek gerçek hasma tebliğine,

d) 3/e bendinde yazılı halde otuz gün içinde 3 ve 5 inci maddelere uygun şekilde yeniden düzenlenmek veya noksanları tamamlanmak yahut (c) bendinde yazılı hallerde, ehliyetli şahsın avukat olmayan vekili tarafından dava açılması takdirinde otuz gün içinde bizzat veya bir avukat vasıtasıyla dava açılmak üzere dilekçelerin reddine,

e) 3/b bendinde yazılı halde dilekçelerin görevli idare merciine tevdiine,
Karar verilir.

2. Dilekçelerin görevli mercie tevdi halinde, Danıştaya veya ilgili mahkemeye başvurma tarihi, mercine başvurma tarihi olarak kabul edilir.

3. Dilekçelerin 3 üncü maddeye uygun olmamaları dolayısıyla reddi halinde, yeni dilekçeler için ayrıca harç alınmaz.

4. (10/6/1994 tarihli ve 4001 sayılı Kanunla değişik şekli) İlk inceleme üzerine Danıştay veya mahkemelerce verilen; bu maddenin 1/a bendinde belirtilen idari yargının görevli olduğu konularda davanın görev ve yetki yönünden reddine ilişkin kararlarla, 1/c bendinde yazılı gerçek hasma tebliğ ve 1/d bendindeki dilekçe red kararları dışında, kararın düzeltilmesi veya temyiz yoluna; tek hâkim kararına karşı ise itiraz yoluna başvurulabilir.(1),(2)

5. (5/4/1990 tarihli ve 3622 sayılı Kanunla ek) 1 inci fıkranın (d) bendine göre dilekçenin reddedilmesi üzerine, yeniden verilen dilekçelerde aynı yanlışlıklar yapıldığı takdirde dava reddedilir.

Tebliğat ve Cevap Verme

Madde 16- 1. Dava dilekçelerinin ve eklerinin birer örneği davalıya, davalının vereceği savunma davacıya tebliğ olunur.

2. Davacının ikinci dilekçesi davalıya, davalının vereceği ikinci savunma da davacıya tebliğ edilir. Buna karşı davacı cevap veremez. Ancak, davalının ikinci savunmasında, davacının cevaplandırmasını gerektiren hususlar bulunduğu, davanın görülmesi sırasında anlaşılırsa, davacıya, cevap vermesi için bir süre verilir.

3. Taraflar, yapılacak tebliğlere karşı, tebliğ tarihinden itibaren otuz gün içinde cevap verebilirler. Bu süre, ancak haklı sebeplerin bulunması halinde, taraflardan birinin isteği üzerine görevli mahkeme kararı ile otuz günü geçmemek ve bir defaya mahsus olmak üzere uzatılabilir. Sürenin geçmesinden sonra yapılan uzatma talepleri kabul edilmez.

4. Taraflar, sürenin geçmesinden sonra verecekleri savunmalara veya ikinci dilekçelere dayanarak hak iddia edemezler.

5. (10/6/1994 tarihli ve 4001 sayılı Kanunla değişik şekli) Davalara ilişkin işlem dosyalarının aslı veya onaylı örneği idarenin savunması ile birlikte, Danıştay veya ilgili mahkeme başkanlığına gönderilir.(3)

---

(1) 2577 sayılı Kanunun 15 inci maddesinin 4 üncü fıkrası:

4) İlk inceleme üzerine Danıştayca verilen kararlara karşı bu maddenin 1/d bendinde yazılı haller dışında düzeltme yoluna başvurulabilir.

(2) 2577 sayılı Kanunun 15 inci maddesinin 4 üncü fıkrasının 5/4/1990 tarihli ve 3622 sayılı Kanunla değişik şekli:

4) İlk inceleme üzerine Danıştay ve mahkemece verilen kararlara karşı bu maddenin 1/c ve 1/d bentlerinde yazılı haller dışında; temyiz yoluna, tek hakim kararına karşı ise itiraz yoluna başvurulabilir.

(3) 2577 sayılı Kanunun 16 ncı maddesinin 5 inci fıkrası:

5) Vergi davalarında, uyuşmazlık konusu işlem dosyaları, idarenin savunması ile birlikte mahkeme başkanlığına gönderilir.

Duruşma

Madde 17- 1. (5/4/1990 tarihli ve 3622 sayılı Kanunla değişik şekli) Danıştay ile idare ve vergi mahkemelerinde açılan iptal ve beş milyon lirayı(2) aşan tam yargı davaları ile tarh edilen vergi, resim ve harçlarla benzeri mali yükümler ve bunların zam ve cezaları toplamı beş milyon lirayı aşan vergi davalarında, taraflardan birinin isteği üzerine duruşma yapılır.(1),(2)

2. Temyiz ve itirazlarda duruşma yapılması tarafların istemine ve Danıştay veya ilgili bölge idare mahkemesi kararına bağlıdır.

3. Duruşma talebi, dava dilekçesi ile cevap ve savunmalarda yapılabilir.

4. (5/4/1990 tarihli ve 3622 sayılı Kanunla değişik şekli) 1 ve 2 nci fıkralarda yer alan kayıtlara bağlı olmaksızın Danıştay, mahkeme ve hakim kendiliğinden duruşma yapılmasına karar verebilir.(1)

5. Duruşma davetiyeleri duruşma gününden en az otuz gün önce taraflara gönderilir.

Duruşmalara İlişkin Esaslar

Madde 18- 1. Duruşmalar açık olarak yapılır. Genel ahlâkın veya kamu güvenliğinin gerekli kıldığı hallerde, görevli daire veya mahkemenin kararı ile duruşmanın bir kısmı veya tamamı gizli olarak yapılır.

2. Duruşmaları başkan yönetir.

3. Duruşmalarda taraflara ikişer defa söz verilir. Taraflardan yalnız biri gelirse onun açıklamaları dinlenir; hiç biri gelmezse duruşma açılmaz, inceleme evrak üzerinde yapılır.

4. Danıştayda görülen davaların duruşmalarında savcının bulunması şarttır. Taraflar dinlendikten sonra savcı yazılı düşüncesini açıklar. Bundan sonra taraflara son olarak ne diyecekleri sorulur ve duruşmaya son verilir.

5. Duruşmalı işlerde savcılar, keşif, bilirkişi incelemesi veya delil tespiti yapılmasını yahut işlem dosyasının getirtilmesini istedikleri taktirde, bu istekleri görevli daire veya kurul tarafından kabul edilmezse, işin esası hakkında ayrıca yazılı olarak düşünce bildirirler.

---

(1) 2577 sayılı Kanununun 17 nci maddesinin 1 ve 4 üncü fıkraları:

1) Danıştay ile idare ve vergi mahkemelerinde açılan iptal ve ikiyüzbin lirayı aşan tam yargı davaları ile tarh edilen vergi, resim ve harçlarla benzeri mali yükümler ve bunların zam ve cezaları toplamı ikiyüzbin lirayı aşan vergi davalarında, taraflardan birinin isteği üzerine duruşma yapılır.

4) Danıştay ve mahkemeler kendiliğinden duruşma yapılmasına karar verebilir.

(2) 2577 sayılı Kanununun 17 nci maddesinin 5/4/1990 tarihli ve 3622 sayılı Kanunla değişik 1 inci fıkrasında belirtilen parasal sınırlar 8/6/2000 tarihli ve 4577 sayılı Kanunla yapılan değişiklikle "bir milyar lira"ya yükseltilmiştir.

Duruşmalı İşlerde Karar Verilmesi

Madde 19- (10/6/1994 tarihli ve 4001 sayılı Kanunla değişik şekli) Duruşma yapıldıktan sonra en geç onbeş gün içinde karar verilir. Ara kararı verilen hallerde, bu kararın yerine getirilmesi üzerine, dosyalar öncelikle incelenir.(1)

Dosyaların İncelenmesi

Madde 20- 1. Danıştay ile idare ve vergi mahkemeleri, bakmakta oldukları davalara ait her çeşit incelemeleri kendiliklerinden yaparlar. Mahkemeler belirlenen süre içinde lüzum gördükleri evrakın gönderilmesini ve her türlü bilgilerin verilmesini taraflardan ve ilgili diğer yerlerden isteyebilirler. Bu husustaki kararların, ilgililerce, süresi içinde yerine getirilmesi mecburidir. Haklı sebeplerin bulunması halinde bu süre, bir defaya mahsus olmak üzere uzatılabilir.

2. Taraflardan biri ara kararının icaplarını yerine getirmediği takdirde, bu durumun verilecek karar üzerindeki etkisi mahkemece önceden takdir edilir ve ara kararında bu husus ayrıca belirtilir.

3. (10/6/1994 tarihli ve 4001 sayılı Kanunla değişik şekli) Ancak, istenen bilgi ve belgeler Devletin güvenliğine veya yüksek menfaatlerine veya Devletin güvenliği ve yüksek menfaatleriyle birlikte yabancı devletlere de ilişkin ise, Başbakan veya ilgili bakan, gerekçesini bildirmek suretiyle, söz konusu bilgi ve belgeleri vermeyebilir. Verilmeyen bilgi ve belgelere dayanılarak ileri sürülen savunmaya göre karar verilemez.(2)

4. 10/6/1994 tarihli ve 4001 sayılı Kanunla yürürlükten kaldırılmıştır.(2)

5. (10/6/1994 tarihli ve 4001 sayılı Kanunla değişik şekli) Danıştay, bölge idare, idare ve vergi mahkemelerinde dosyalar, bu kanun ve diğer kanunlarda belirtilen öncelik veya ivedilik durumları ile Danıştay için Başkanlar Kurulunca; diğer mahkemeler için Hakimler ve Savcılar Yüksek Kurulunca konu itibarıyla tespit edilip Resmi Gazetede ilan edilecek öncelikli işler gözönünde bulundurulmak suretiyle geliş tarihlerine göre incelenir ve tekemmül ettikleri sıra dahilinde bir karara bağlanır. Bunların dışında kalan dosyalar ise tekemmül ettikleri sıraya göre ve tekemmül tarihinden itibaren en geç altı ay içinde sonuçlandırılır.(2),(3)

(1) 2577 sayılı Kanununun 19 uncu maddesi:

Duruşma yapıldıktan sonra aynı gün, bu mümkün olmazsa gerekçesiyle birlikte onbeş gün içinde karar verilir. Ara kararı verilen hallerde, bu kararın yerine getirilmesi üzerine, dosyalar öncelikle incelenir.

(2) 2577 sayılı Kanununun 20 nci maddesinin 3, 4 ve 5 inci fıkraları:

3) Ancak, istenen bilgi ve belgeler Devletin güvenliğine veya yüksek menfaatlerine veya Devletin güvenliği ve yüksek menfaatleriyle birlikte yabancı devletlere de ilişkin ise, Başbakan veya ilgili Bakan, gerekçesini bildirmek suretiyle, söz konusu bilgi ve belgeleri vermeyebilir.

4) Getirilen veya idarece gönderilen gizli belge ve dosyalar taraf veya vekillerine incelettirilmez.

5) Danıştay, bölge idare, idare ve vergi mahkemelerinde dosyalar, bu Kanun ve diğer kanunlarda belirtilen öncelik veya ivedilik durumları ile Danıştay için Başkanlık Kurulunca; diğer mahkemeler için Hakimler ve Savcılar Yüksek Kurulunca konu itibarıyla tespit edilip Resmi Gazete'de ilan edilecek öncelikli işler gözönünde bulundurulmak suretiyle geliş tarihlerine göre incelenir ve tekemmül ettikleri sıraya göre sonuçlandırılır.

(3) 2577 sayılı Kanununun 20 nci maddesinin 5 inci fıkrasının 5/4/1990 tarihli ve 3622 sayılı Kanunla değişik şekli:

Danıştay, bölge idare, idare ve vergi mahkemelerinde dosyalar, bu Kanun ve diğer kanunlarda belirtilen öncelik veya ivedilik durumları ile Danıştay için Başkanlık Kurulunca; diğer mahkemeler için Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulunca konu itibarıyla tespit edilip Resmi Gazete'de ilan edilecek öncelikli işler gözönünde bulundurulmak suretiyle geliş tarihlerine göre incelenir ve tekemmül ettikleri sıra dahilinde bir karara bağlanır. Bunlar dışında kalan dosyalar ise tekemmül ettikleri sıraya göre ve tekemmül tarihinden itibaren en geç altı ay içinde sonuçlandırılır.

Sonradan İbrahim Olunan Belgeler

Madde 21- Dilekçeler ve savunmalarla birlikte verilmeyen belgeler, bunların vaktinde ibraz edilmelerine imkan bulunmadığına mahkemece kanaat getirilirse, kabul ve diğer tarafa tebliğ edilir. Bu belgeler duruşmada ibraz edilir ve diğer taraf cevabını hemen verebileceğini beyan eder veya cevap vermeye lüzum görmezse, ayrıca tebliğ edilmez.

Davaların Karara Bağlanması

Madde 22- 1. Konular aydınlandığında meseleler sırasıyla oya konular ve karara bağlanır.

2. 15 inci maddede sayılan sebeplerden biri ile veya yargılama usullerine ilişkin meselelerde azanlıkta kalanlar için esas hakkında da oylarını kullanırlar. Azınlıkta kalanların görüşleri, kararların altına yazılır.

Tutanaklar

Madde 23- Her dava dosyası için görüşmelere katılan başkan ve üyelerin, Danıştayda düşünce veren savcının, tetkik hakiminin ve tarafların ad ve soyadlarını, incelenen dosya numarasını, kısaca dava konusunu ve verilen kararın neticesini, çoğunlukta ve azınlıkta bulunanları gösteren bir tutanak düzenlenir. Bu tutanaklar görüşmelere katılanlar tarafından aynı toplantıda imzalanır ve dosyalarında saklanır.

Kararlarda Bulunacak Hususlar

Madde 24- a) Tarafların ve varsa vekillerinin veya temsilcilerinin ad ve soyadları yahut unvanları ve adresleri,

b) Davacının ileri sürdüğü olayların ve dayandığı hukuki sebeplerin özeti, istem sonucu ile davalının savunmasının özeti,

c) (10/6/1994 tarihli ve 4001 sayılı Kanunla değişik şekli) Danıştayda görülen davalarda tetkik hakimi ve savcının ad ve soyadları ile düşünceleri,(1)

d) Duruşmalı davalarda duruşma yapıp yapılmadığı, yapılmış ise hazır bulunan taraflar ve vekil veya temsilcilerinin ad ve soyadları,

e) Kararın dayandığı hukuki sebepler ile gerekçesi ve hüküm; tazminat davalarında hükmedilen tazminatın miktarı,

f) Yargılama giderleri ve hangi tarafa yükletildiği,

g) Kararın tarihi ve oybirliği ile mi, oyçokluğu ile mi verildiği,

h) Kararı veren mahkeme başkan ve üyelerinin veya hakimin ad ve soyadları ve imzaları ve varsa karşı oyları,

i) Kararı veren dairenin veya mahkemenin adı ve dosyanın esas ve karar numarası, Belirtilir.

Kararların Saklanması ve Tebliği

Madde 25- Kararların mahkeme başkanı ve üyeleri veya hakimi tarafından imzalı asıllarından biri, karar dosyasına, diğeri de dava dosyasına konur; mahkeme mühürü ve başkan yahut hakim, Danıştayda daire veya kurul başkanı veya görevlendireceği bir üye imzasıyla tasdikli birer örneği de taraflara tebliğ edilir.

---

(1) 2577 sayılı Kanununun 24 üncü maddesinin (c) bendi:

c) Danıştayda görülen davalarda tetkik hakimi ve savcının ad ve soyadları ile savcının düşüncesi,

Tarafların Kişilik veya Niteliğinde Değişiklik

Madde 26- 1. Dava esnasında ölüm veya herhangi bir sebeple tarafların kişilik veya niteliğinde değişiklik olursa, davayı takip hakkı kendisine geçenin başvurusuna kadar; gerçek kişilerden olan tarafın ölümü halinde, idarenin mirasçılar aleyhine takibi yenilemesine kadar, dosyanın işlemden kaldırılmasına ilgili mahkemece karar verilir. Dört ay içinde yenileme dilekçesi verilmemiş ise, varsa yürütmenin durdurulması kararı kendiliğinden hükümsüz kalır.

2. Yalnız öleni ilgilendiren davalara ait dilekçeler iptal edilir.

3. (5/4/1990 tarihli ve 3622 sayılı Kanunla değişik şekli) Davacının gösterdiği adrese tebligat yapılamaması halinde, yeni adresin bildirilmesine kadar dava dosyası işlemden kaldırılır ve varsa yürütmenin durdurulması kararı kendiliğinden hükümsüz kalır. Dosyanın işlemden kaldırıldığı tarihten başlayarak bir yıl içinde yeni adres bildirilmek suretiyle yeniden işleme konulması istenmediği takdirde, davanın açılmamış sayılmasına karar verilir.(1)

4. (5/4/1990 tarihli ve 3622 sayılı Kanunla değişik şekli) Dosyaların işlemden kaldırılmasına ve davanın açılmamış sayılmasına dair kararlar diğer tarafa tebliğ edilir.(1)

Yürütmenin Durdurulması

Madde 27- (10/6/1994 tarihli ve 4001 sayılı Kanunla değişik şekli) 1. Danıştayda veya idarî mahkemelerde dava açılması dava edilen idarî işlemin yürütülmesini durdurmaz.(2)

2. Danıştay veya idarî mahkemeler, idarî işlemin uygulanması halinde telafisi güç veya imkansız zararların doğması ve idarî işlemin açıkça hukuka aykırı olması şartlarının birlikte gerçekleşmesi durumunda gerekçe göstererek yürütmenin durdurulmasına karar verebilirler.(2),(3)

3. Vergi mahkemelerinde, vergi uyuşmazlıklarından doğan davaların açılması, tarh edilen vergi, resim ve harçlar ile benzeri malî yükümlerin ve bunların zam ve cezalarının dava konusu edilen bölümünün tahsil işlemlerini durdurur. Ancak, 26 ncı maddenin 3 üncü fıkrasına göre işlemden kaldırılan vergi davası dosyalarında tahsil işlemi devam eder. Bu şekilde işlemden kaldırılan dosyanın yeniden işleme konulması ile ihtirazı kayıtla verilen beyannameler üzerine yapılan işlemlerle tahsilat işlemlerinden dolayı açılan davalar, tahsil işlemini durdurmaz. Bunlar hakkında yürütmenin durdurulması istenebilir.(2)

---

(1) 2577 sayılı Kanununun 26 ncı maddesinin 3 ve 4 üncü fıkraları:

3) Davacının gösterdiği adrese tebligat yapılamaması halinde, yeni adresin bildirilmesine kadar dava dosyası işlemden kaldırılır ve varsa yürütmenin durdurulması kararı kendiliğinden hükümsüz kalır.

4) Dosyaların işlemden kaldırılmasına ait kararlar diğer tarafa tebliğ edilir.

(2) 2577 sayılı Kanununun 27 nci maddesinin 1, 2 ve 3 üncü fıkraları:

1) Danıştayda veya idari mahkemelerde idari dava açılması veya kanun yollarına başvurulması dava edilen idari işlemin yürütülmesini durdurmaz.

2) Danıştay veya idari mahkemeler, idari işlemin uygulanması halinde telafisi güç veya imkansız zararların doğması ve idari işlemin açıkça hukuka aykırı olması şartlarının birlikte gerçekleşmesi durumunda, gerekçe göstererek yürütmenin durdurulmasına karar verebilirler.

3) Yürütmenin durdurulması kararı verilen dava dosyaları öncelikle incelenir.

(3) 2577 sayılı Kanununun 27 nci maddesinin 2 nci fıkrasının 5/4/1990 tarihli ve 3622 sayılı Kanunla değişik şekli:

2) Danıştay veya idarî mahkemeler, idarî işlemin uygulanması halinde telafisi güç veya imkânsız zararların doğması ve idarî işlemin açıkça hukuka aykırı olması şartlarının birlikte gerçekleşmesi durumunda gerekçe göstererek yürütmenin durdurulmasına karar verebilirler. Bu iki şartın birlikte gerçekleşmediği durumlarda yürütmenin durdurulması kararı verilemez. Yürütmenin durdurulması kararının gerekçesinde bu iki şartın ne suretle gerçekleşmiş olduğunun da açıkça gösterilmesi gerekir.

4. Yürütmenin durdurulması istemli davalarda 16 ncı maddede yazılı süreler kısaltılabileceği gibi, tebliğin memur eliyle yapılmasına da karar verilebilir.(1)

5. Yürütmenin durdurulması kararları teminat karşılığında verilir; ancak, durumun gereklerine göre teminat aranmayabilir. Taraflar arasında teminata ilişkin olarak çıkan anlaşmazlıklar, yürütmenin durdurulması hakkında karar veren daire, mahkeme veya hakim tarafından çözümlenir. İdareden ve adli yardımdan faydalanan kimselerden teminat alınmaz.(1)

6. Yürütmenin durdurulması istemleri hakkında verilen kararlar; Danıştay dava dairelerince verilmişse konusuna göre İdarî veya Vergi Dava Daireleri Genel Kurullarına, bölge idare mahkemesi kararlarına karşı en yakın bölge idare mahkemesine, idare ve vergi mahkemeleri ile tek hakim tarafından verilen kararlara karşı bölge idare mahkemesine, çalışmaya ara verme süresi içinde ise idare ve vergi mahkemeleri tarafından verilen kararlara en yakın nöbetçi mahkemeye veya kararı veren hakimin katılmadığı nöbetçi mahkemeye kararın tebliğini izleyen gündün itibaren yedi gün içinde bir defaya mahsus olmak üzere itiraz edilebilir. İtiraz edilen merciler dosyanın kendisine gelişinden itibaren yedi gün içinde karar vermek zorundadır. İtiraz üzerine verilen kararlar kesindir.(1)

7. Yürütmenin durdurulması kararı verilen dava dosyaları öncelikle incelenir ve karara bağlanır.(1)

1) 2577 sayılı Kanununun 27 nci maddesinin 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11 inci fıkraları:

4) Yürütmenin durdurulmasına doksan gün için karar verilebilir. Tarafların istemi üzerine gerekçeli olarak yeniden yürütmenin durdurulmasına karar verilmesi mümkündür. Yürütmenin durdurulmasına karar verilen davalar, tekemmül etmelerinden itibaren altmış gün içinde esastan karara bağlanır. Aksi halde yürütmenin durdurulması kararı kendiliğinden hükümsüz kalır.

5) Yürütmenin durdurulması kararları teminat karşılığında verilir; ancak durumun gereklerine göre teminat aranmayabilir. Yürütmenin durdurulması istemli davalarda 16 ncı maddede yazılı süreler kısaltılabileceği gibi, tebliğin memur eliyle yapılmasına da karar verilebilir.

6) Taraflar arasında teminata ilişkin olarak çıkan anlaşmazlıklar, yürütmenin durdurulması hakkında karar veren daire veya mahkemece çözümlenir.

7) İdareden ve adli yardımdan faydalanan kimselerden teminat alınmaz.

8) Vergi mahkemelerinde, vergi uyuşmazlıklarından doğan davaların açılması, tarh edilen vergi, resim ve harçlar ile benzeri mali yükümlerin ve bunların zam ve cezalarının dava konusu edilen bölümünün tahsil işlemlerini durdurur. Ancak 6 ncı maddeye göre işlemden kaldırılan vergi davası dosyalarında tahsil işlemi devam eder. İhtirazi kayıtlarla verilen beyannameler üzerine yapılan işlemlerle tahsilat işlemlerinden dolayı açılan davalar, tahsil işlemlerini durdurmaz. Bunlar hakkında yürütmenin durdurulması istenebilir.

9) Savaş halinde yürütmenin durdurulmasına karar verilemez.

10) Sıkıyönetim veya olağanüstü halin ilan edildiği bölgelerde görevli olan veya sonradan bu bölgelerde görevlendirilen kamu personeli hakkında yapılan idari işlemlere ilişkin davalarda yürütmenin durdurulmasına karar verilemez.

11) Olağanüstü halin ilan edildiği bölgelerde grev ve lokavt ile toplantı ve gösteri yürüyüşlerinin ertelenmesi, dernek ve kuruluşların kapatılması veya faaliyetten men edilmesi kararlarına ilişkin davalarda yürütmenin durdurulmasına karar verilemez.

*2577 sayılı Kanununun 27 ncı maddesinin 8 inci fıkrasının 5/4/1990 tarihli ve 3622 sayılı Kanunla değişik şekli:

8) Vergi mahkemelerinde vergi uyuşmazlıklarından doğan davaların açılması, tarh edilen vergi, resim ve harçlar ile benzeri mali yükümlerin ve bunların zam ve cezalarının dava konusu edilen bölümünün tahsil işlemlerini durdurur. Ancak, 26 ncı maddenin 3 üncü fıkrasına göre işlemden kaldırılan vergi davası dosyalarında tahsil işlemi devam eder. İşlemden kaldırılan dosyanın yeniden işleme konulması ile ihtirazi kayıtlarla verilen beyannameler üzerine yapılan işlemlere tahsilat işlemlerinden dolayı açılan davalar, tahsil işlemlerini durdurmaz. Bunlar hakkında yürütmenin durdurulması istenebilir.

*2577 sayılı Kanununun 27 ncı maddesinin 5/4/1990 tarihli ve 3622 sayılı Kanunla eklenen 12 nci fıkrası:

12) Yürütmenin durdurulması istemleri hakkında verilen kararlar; Danıştay dava daireleri tarafından verilmişse konusuna göre İdarî veya Vergi Dava Daireleri Genel Kurullarına, bölge idare mahkemesi kararlarına karşı en yakın bölge idare mahkemesine, idare ve vergi mahkemeleri ile tek hakim tarafından verilen kararlara karşı bölge idare mahkemesine, çalışmaya ara verme süresi içinde ise idare ve vergi mahkemeleri tarafından verilen kararlara en yakın nöbetçi mahkemeye veya kararı veren hakimin katılmadığı nöbetçi mahkemeye, kararın tebliğini izleyen gündün itibaren yedi gün içinde bir defaya mahsus olmak üzere itiraz edilebilir. İtiraz edilen merciler, dosyanın kendisine gelişinden itibaren yedi gün içinde karar vermek zorundadır. İtiraz üzerine verilen kararlar kesindir.

Kararların Sonuçları

Madde 28- 1. (10/6/1994 tarihli ve 4001 sayılı Kanunla değişik şekli) Danıştay, bölge idare mahkemeleri, idare ve vergi mahkemelerinin esasa ve yürütmenin durdurulmasına ilişkin kararlarının icaplarına göre idare, gecikmeksizin işlem tesis etmeye veya eylemde bulunmaya mecburdur. Bu süre hiçbir şekilde kararın idareye tebliğinden başlayarak otuz günü geçemez. Ancak, haciz veya ihtiyati haciz uygulamaları ile ilgili davalarda verilen kararlar hakkında bu kararların kesinleşmesinden sonra idarece işlem tesis edilir.(1)

2. (10/6/1994 tarihli ve 4001 sayılı Kanunla değişik şekli) Tam yargı davaları hakkındaki kararlardan belli bir miktarı içerenler genel hükümler dairesinde infaz ve icra olunur.(1)

3. Danıştay, bölge idare mahkemeleri, idare ve vergi mahkemeleri kararlarına göre işlem tesis edilmeyen veya eylemde bulunulmayan hallerde idare aleyhine Danıştay ve ilgili idari mahkemede maddi ve manevi tazminat davası açılabilir.

4. (10/6/1994 tarihli ve 4001 sayılı Kanunla değişik şekli) Mahkeme kararlarının otuz gün içinde kamu görevlilerince kasten yerine getirilmemesi halinde ilgili, idare aleyhine dava açabileceği gibi, kararı yerine getirmeyen kamu görevlisi aleyhine de tazminat davası açılabilir.(1)

5. Vergi uyuşmazlıklarına ilişkin mahkeme kararlarının idareye tebliğinden sonra bu kararlara göre tespit edilecek vergi, resim, harçlar ve benzeri mali yükümler ile zam ve cezaların miktarı ilgili idarece mükellefe bildirilir.

6. Tazminat ve vergi davalarında kararın idareye tebliğinden itibaren infazın gecikmesi sebebiyle idarece kanuni gecikme faizi ödenir.

Açıklama

Madde 29- 1. Danıştay, bölge idare mahkemeleri, idare ve vergi mahkemelerince verilen kararlar yeterince açık değilse, yahut birbirine aykırı hüküm fıkralarını taşıyorsa, taraflardan her biri kararın açıklanmasını veya aykırılığın giderilmesini isteyebilir.

2. Açıklama dilekçeleri karşı taraf sayısından bir nüsha fazla verilir.

3. Kararı vermiş olan daire veya mahkeme işi inceler ve gerek görürse dilekçenin bir örneğini, belirleyeceği süre içinde cevap vermek üzere, karşı tarafa tebliğ eder, cevap iki nüsha olarak verilir. Bunlardan biri, açıklama veya aykırılığın kaldırılmasını isteyen tarafa gönderilir.

4. Görevli daire veya mahkemenin bu husustaki kararı, taraflara tebliğ olunur.

5. Açıklama veya aykırılığın kaldırılması, kararın yerine getirilmesine kadar istenebilir.

---

(1) 2577 sayılı Kanununun 28 inci maddesinin 1, 2 ve 4 üncü fıkraları:

1) Danıştay, bölge idare mahkemeleri, idare ve vergi mahkemelerinin esasa ve yürütmenin durdurulmasına ilişkin kararlarının icaplarına göre idare, en geç altmış gün içinde işlem tesis etmeye veya eylemde bulunmaya mecburdur. Ancak, haciz veya ihtiyati haciz uygulamaları ile ilgili vergi mahkemelerince verilen kararlar hakkında, bu kararların kesinleşmesinden sonra idarece işlem tesis edilir.

2) Tam yargı davaları hakkındaki kararlar genel hükümler dairesinde infaz ve icra olunur.

4) Mahkeme kararlarının altmış gün içinde kamu görevlilerince kasten yerine getirilmemesi halinde ilgili, idare aleyhine dava açabileceği gibi, kararı yerine getirmeyen kamu görevlisi aleyhine de tazminat davası açılabilir.

Yanlışlıkların Düzeltilmesi

Madde 30- 1. İki tarafın adı ve soyadı ile sıfatı ve iddiaları sonucuna ilişkin yanlışlıklar ile hüküm fıkrasındaki hesap yanlışlıklarının düzeltilmesi de istenebilir.

2. 29 uncu maddenin son fıkrası dışında kalan hükümleri, bu istekler hakkında da uygulanır.

3. Yanlışlıkların düzeltilmesine karar verilirse, düzeltme ilâmın altına yazılır.

Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunu ile Vergi Usul Kanununun Uygulanacağı Haller

Madde 31- 1. (10/6/1994 tarihli ve 4001 sayılı Kanunla değişik şekli) Bu Kanunda hüküm bulunmayan hususlarda; hakimin davaya bakmaktan memnuiyeti ve reddi, ehliyet, üçüncü şahısların davaya katılması, davanın ihbarı, tarafların vekilleri, feragat ve kabul, teminat, mukabil dava, bilirkişi, keşif, delillerin tespiti, yargılama giderleri, adli yardım hallerinde ve duruşma sırasında tarafların mahkemenin sukûnunu ve inzibatını bozacak hareketlerine karşı yapılacak işlemlerde Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunu hükümleri uygulanır. Ancak, davanın ihbarı ve bilirkişi seçimi Danıştay, mahkeme veya hakim tarafından re'sen yapılır.(1),(2)

2. Bu Kanun ve yukarıdaki fıkra uyarınca Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanununa atıfta bulunulan haller saklı kalmak üzere, vergi uyuşmazlıklarının çözümünde Vergi Usul Kanununun ilgili hükümleri uygulanır.

İKİNCİ BÖLÜM

İdari Davalarda Yetki ve Bağlantı ile Görevsizlik ve Yetkisizlik Hallerinde Yapılacak İşlemler

İdari Davalarda Genel Yetki

Madde 32- 1. Göreve ilişkin hükümler saklı kalmak şartıyla bu Kanunda veya özel kanunlarda yetkili idare mahkemesinin gösterilmemiş olması halinde, yetkili idare mahkemesi, dava konusu olan idari işlemi veya idari sözleşmeyi yapan idari merciin bulunduğu yerdeki idare mahkemesidir.

2. (10/6/1994 tarihli ve 4001 sayılı Kanunla değişik şekli) Bu Kanunun uygulanmasında yetki kamu düzenindedir.(3)

---

(1) 2577 sayılı Kanunun 31 inci maddesinin 1 inci fıkrası:

1) Bu Kanunda hüküm bulunmayan hususlarda; hâkimin davaya bakmaktan memnuiyeti ve reddi, ehliyet, üçüncü şahısların davaya katılması, davanın ihbarı, tarafların vekilleri, feragat ve kabul, teminat, mukabil dava, bilirkişi, keşif, delillerin tespiti, yargılama giderleri, adli yardım hallerinde ve duruşma sırasında tarafların mahkemenin sukûnunu ve inzibatını bozacak hareketlerine karşı yapılacak işlemlerle Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunu hükümleri uygulanır.

(2) 2577 sayılı Kanunun 31 inci maddesinin 1 inci fıkrasının 5/4/1990 tarihli ve 3622 sayılı Kanunla değişik şekli:

1) Bu Kanunda hüküm bulunmayan hususlarda; hâkimin davaya bakmaktan memnuiyeti ve reddi, ehliyet, üçüncü şahısların davaya katılması, davanın ihbarı, tarafların vekilleri, feragat ve kabul, teminat, mukabil dava, bilirkişi, keşif, delillerin tespiti, yargılama giderleri, adli yardım hallerinde ve duruşma sırasında tarafların mahkemenin sukûnunu ve inzibatını bozacak hareketlerine karşı yapılacak işlemlerle Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunu hükümleri uygulanır. Ancak, bilirkişinin seçimi Danıştay, mahkeme veya hakim tarafından re'sen yapılır.

(3) 2577 sayılı Kanunun 32 nci maddesinin 2 nci fıkrası:

2) Bu Kanunun uygulanmasında yetki kamu düzenindedir. Ancak, idari sözleşmelerde, sözleşme ile yetkili mahkeme belirlenebilir.

Kamu Görevlileri ile İlgili Davalarda Yetki

Madde 33-1) (5/4/1990 tarihli ve 3622 sayılı Kanunla değişik şekli) Kamu görevlilerinin atanması ve nakilleri ile ilgili davalarda yetkili mahkeme, kamu görevlilerinin yeni veya eski görev yeri idare mahkemesidir.(1)

2) Kamu görevlilerinin görevlerine son verilmesi, emekli edilmeleri veya görevden uzaklaştırılmaları ile ilgili davalarda yetkili mahkeme, kamu görevlisinin son görev yaptığı yer idare mahkemesidir.

3. (5/4/1990 tarihli ve 3622 sayılı Kanunla değişik şekli) Kamu görevlilerinin görevle ilişkisinin kesilmesi sonucunu doğurmayan disiplin cezaları ile ilerleme, yükselme, sicil, intibak ve diğer özlük ve parasal hakları ve mahalli idarelerin organları ile bu organların üyelerinin geçici bir tedbir olarak görevden uzaklaştırılmalarıyla ilgili davalarda yetkili mahkeme ilgilinin görevli bulunduğu yer idare mahkemesidir.(1)

Taşınmaz Mallara ve Kamu İdarelerine İlişkin Davalarda Yetki (2)

Madde 34-(10/6/1994 tarihli ve 4001 sayılı Kanunla değişik şekli.) 1. İmar, kamulaştırma, yıkım, işgal, tahsis, ruhsat ve iskân gibi taşınmaz mallarla ilgili mevzuatın uygulanmasında veya bunlara bağlı her türlü haklara veya kamu mallarına ilişkin idarî davalarda yetkili mahkeme taşınmaz malların bulunduğu yer idare mahkemesidir.(2)

2. Köy, belediye ve özel idareleri ilgilendiren mevzuatın uygulanmasına ilişkin davalarla sınır uyuşmazlıklarında yetkili mahkeme, mülkî idarî birimin, köy, belediye veya mahallenin bulunduğu yahut yeni bağlandığı yer idare mahkemesidir.(2)

Taşınır Mallara İlişkin Davalarda Yetki

Madde 35- (5/4/1990 tarihli ve 3622 sayılı Kanunla değişik şekli) Taşınır mallara ilişkin davalarda yetkili mahkeme, taşınır malın bulunduğu yer idare mahkemesidir.(3)

Tam Yargı Davalarında Yetki

Madde 36- İdari sözleşmelerden doğanlar dışında kalan tam yargı davalarında yetkili mahkeme, sırasıyla:

- a) Zararı doğuran idari uyuşmazlığı çözümlenmeye yetkili,
- b) Zarar, bayındırlık ve ulaştırma gibi bir hizmetten veya idarenin herhangi bir eyleminden doğmuş ise, hizmetin görüldüğü veya eylemin yapıldığı yer,
- c) Diğer hallerde davacının ikametgâhının bulunduğu yer, idari mahkemesidir.

(1) 2577 sayılı Kanunun 33 üncü maddesinin 1 ve 3 üncü fıkraları:

- 1) Kamu görevlilerinin atanması ve nakilleri ile ilgili davalarda yetkili mahkeme, kamu görevlilerinin yeni görev yeri idare mahkemesidir.
- 3) Kamu görevlilerinin parasal hakları ile ilgili konulardan doğan davalarda yetkili mahkeme, kamu görevlisinin görevli bulunduğu yer idare mahkemesidir.

(2) 2577 sayılı Kanunun 34 üncü maddesi:

Taşınmaz Mallara İlişkin Davalarda Yetki

Madde 34- İmar, kamulaştırma, yıkım, işgal, tahsis, ruhsat ve iskân gibi taşınmaz mallarla ilgili mevzuatın uygulanmasında veya bunlara bağlı her türlü haklara veya kamu mallarına ilişkin idari davalarda yetkili mahkeme, taşınmaz malların bulunduğu yer idare mahkemesidir.

(3) 2577 sayılı Kanunun 35 inci maddesi:

El koyma ve istimval gibi taşınır mallara ilişkin davalarda yetkili mahkeme, taşınır malın bulunduğu yer idare mahkemesidir.

Vergi Uyuşmazlıklarında Yetki

Madde 37-Bu Kanununa göre vergi uyuşmazlıklarında yetkili mahkeme:

- a) Uyuşmazlık konusu vergi, resim, harç ve benzeri mali yükümleri tarh ve tahakkuk ettiren, zam ve cezaları kesen,
  - b) (10/6/1994 tarihli ve 4001 sayılı Kanunla ek) Gümrük Kanununa göre alınması gereken vergilerle Vergi Usul Kanunu gereğince şikayet yoluyla vergi düzeltme taleplerinin reddine ilişkin işlemlerde; vergi, resim, harç ve benzeri mali yükümleri tarh ve tahakkuk ettiren,
  - c) Amme alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanunun uygulanmasında, ödeme emrini düzenleyen,(1)
  - d) Diğer uyuşmazlıklarda dava konusu işlemi yapan,(1)
- Dairenin bulunduğu yerdeki vergi mahkemesidir.

Bağlantılı Davalar

Madde 38- 1. (10/6/1994 tarihli ve 4001 sayılı Kanunla ek) Aynı maddi veya hukuki sebepten doğan yada biri hakkında verilecek hüküm, diğerini etkileyecek nitelikte olan davalar bağlantılı davalardır.

2. İdare mahkemesi, vergi mahkemesi veya Danıştaya veya birden fazla idare veya vergi mahkemelerine açılmış bulunan davalarda bağlantının varlığına taraflardan birinin isteği üzerine veya doğrudan doğruya mahkemece karar verilir.(2)

3. Bağlantılı davalardan birinin Danıştayda bulunması halinde dava dosyası Danıştaya gönderilir.(2)

4. Bağlantılı davalar, değişik bölge idare mahkemesinin yargı çevresindeki mahkemelerde bulunduğu takdirde dosyalar Danıştaya gönderilir.(2)

5. Bağlantılı davalar aynı bölge idare mahkemesinin yargı çevrelerindeki mahkemelerde bulunduğu takdirde dosyalar o yer bölge idare mahkemesine gönderilir.(2)

Bağlantının Danıştayca İncelenmesi

Madde 39- 1. Danıştayın dava konusu uyuşmazlığı incelemeye yetkili dairesi, bağlantılı dava dosyalarını öncelikle ve ivedilikle inceler ve karar verir.

2. Danıştay bağlantının bulunduğu karar verdiği takdirde:

a) (5/4/1990 tarihli ve 3622 sayılı Kanunla değişik şekli) Davalardan biri Danıştayda açılmış ve çözümlenmesi Danıştayın görevine dahil bir uyuşmazlıkla ilgili ise, davaların tümü Danıştayda görülür ve durum ilgili mahkemelere ve taraflara bildirilir.(3)

b) Davaların çözümlenmesi, ayrı bölge idare mahkemesinin yargı çevresindeki idare veya vergi mahkemelerinin görevlerine giren uyuşmazlıklarla ilgili ise, Danıştayın ilgili dairesi yetkili mahkemeyi kararında belirtir ve dosyaları bu mahkemeye göndererek diğer mahkemeye veya mahkemelere durumu bildirir. Yetkili mahkeme de durumu ilgililere duyurur.

c) (10/6/1994 tarihli ve 4001 sayılı Kanunla değişik şekli) Danıştayca verilen karar bağlantı bulunmadığı yolunda ise, dosyalar ilgili mahkemelere geri gönderilir.(3)

(1) 2577 sayılı Kanunun 37 nci maddesine 10/6/1994 tarihli ve 4001 sayılı Kanunla (b) bendinin eklenmesiyle mevcut (b) ve (c) bentleri sırasıyla (c) ve (d) olarak değiştirilmiştir.

(2) 2577 sayılı Kanunun 38 inci maddesine 10/6/1994 tarihli ve 4001 sayılı Kanunla 1 inci fıkraya eklenmesiyle mevcut 1, 2, 3 ve 4 olan fıkraya numaraları sırasıyla 2, 3, 4 ve 5 olarak değiştirilmiştir.

(3) 2577 sayılı Kanunun 39 uncu maddesinin 2 nci fıkrasının a ve c bentleri:

a) Davalardan biri Danıştayda açılmış ve çözümlenmesi Danıştayın görevine dahil bir uyuşmazlıkla ilgili ise, davaların tümü Danıştayda birleştirilerek görülür ve durum ilgili mahkemelere ve taraflara bildirilir.

c) Danıştayca verilen karar bağlantılı bulunmadığı yolunda ise, dosyalar ilgili mahkemelere geri gönderilir.

Bağlantının Bölge İdare Mahkemesince İncelenmesi

Madde 40- 1. Bölge idare mahkemesi bağlantılı dava dosyalarını öncelikle ve ivedilikle inceler ve kararını verir. Bölge idare mahkemesince verilen karar, bağlantının bulunduğu yolunda ise, yetkili mahkeme kararda belirtilmek suretiyle dosyalar yetkili mahkemeye gönderilir. Durum ayrıca diğer mahkemeye de duyurulur. Yetkili kılınan mahkeme durumu ilgililere bildirir.

2. Bölge idare mahkemesince verilen karar bağlantı olmadığı yolunda ise, dosyalar ilgili mahkemelere geri gönderilir.

Bağlantının Mahkemelerce Kabul Edilmemesi

Madde 41-Bağlantı iddiaları mahkemelerce kabul edilmediği takdirde, bu hususta verilen ara kararı taraflara tebliğ edilir. Taraflar, tebliğ tarihini izleyen onbeş gün içerisinde, aynı yargı çevresindeki mahkemeler için o yer bölge idare mahkemesine, 38 inci maddenin 2 ve 3 üncü fıkrasındaki durumlarla ilgili davalar için Danıştaya başvuruda bulunabilirler. Başvuru üzerine bölge idare mahkemesi veya Danıştay görevli dairesince durum, yukarıdaki maddelerde yazılı usullere göre incelenerek karara bağlanır.

Bağlantılı Davalarla İlgili Diğer Esaslar

Madde 42- 1. Bağlantının varlığı yolunda idare ve vergi mahkemelerince veya bu konuda yapılacak itiraz üzerine bölge idare mahkemesi veya Danıştayca bağlantı hakkında karar verilinceye kadar usuli işlemler durur.

2. Bağlantıya ilişkin işlemler sonuçlandırıldıktan sonra bu davalara bakmakla yetkili kılınan mahkeme veya Danıştay, davalara bırakıldığı yerden devam eder.

3. Bağlantının bulunup bulunmadığı yolundaki bölge idare mahkemesi ve Danıştay kararları kesindir.

Görevsizlik ve Yetkisizlik Hallerinde Yapılacak İşlem

Madde 43- 1. İdare ve vergi mahkemeleri, idari yargının görev alanına giren bir davada görevsizlik veya yetkisizlik sebebiyle davanın reddine karar verirlerse dosyayı Danıştaya veya görevli ve yetkili idare veya vergi mahkemesine gönderirler.

a) Görevsizlik sebebiyle gönderilen dosyalarda Danıştay, davayı görevi içinde görmezse dosyanın yetkili ve görevli mahkemeye gönderilmesine karar verir.

b) Görevsizlik veya yetkisizlik sebebiyle dosyanın gönderildiği mahkeme kendisini görevsiz veya yetkisiz gördüğü takdirde, söz konusu mahkeme ile ilk görevsizlik veya yetkisizlik kararını veren mahkeme aynı bölge idare mahkemesinin yargı çevresinde ise, uyuşmazlık bölge idare mahkemesince, aksi halde Danıştayca çözümlenir.

2. Görev ve yetki uyuşmazlıklarında Danıştay ve bölge idare mahkemesince verilen kararlar ilgili mahkemelere bildirilir ve bu husus taraflara tebliğ olunur.

3. Danıştay ve bölge idare mahkemesince görev ve yetki uyuşmazlıkları ile ilgili olarak verilen kararlar kesindir.

4. Bu madde hükümleri gereğince verilen kararlar ile görevli ve yetkili kılınan mahkemeye yeniden dava açılması halinde harç alınmaz.

5. 5/4/1990 tarihli ve 3622 sayılı Kanunla yürürlükten kaldırılmıştır.(1)

(1) 2577 sayılı Kanunun 43 üncü maddesinin 5 inci fıkrası:

5) İdare ve vergi mahkemelerinde yetkisizlik itirazı yapılmadığı takdirde, temyiz ve itiraz aşamasında yetki itirazında bulunulamaz.

Merci Tayini

Madde 44- 1. Yetkili mahkemenin bir davaya bakmasına fiili veya hukuki bir engel çıktığı veya iki mahkemenin yargı çevresi sınırlarında tereddüt edildiği veya iki mahkemenin de aynı davaya bakmaya yetkili olduklarına karar verdikleri hallerde, dava dosyaları, tarafların veya mahkemelerin istemi üzerine merci tayini için;

a) Uyuşmazlığın aynı yargı çevresindeki mahkeme veya mahkemeler arasında çıkması halinde, o yargı çevresindeki bölge idare mahkemesine,

b) Sair hallerde Danıştaya,
Gönderilir.

2. Danıştay ve bölge idare mahkemesi görevli ve yetkili mahkemeyi kararlaştırır.

3. Danıştay ve bölge idare mahkemesinin bu konuda vereceği kararlar kesindir.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Kararlara Karşı Başvuru Yolları

İtiraz

Madde 45- 1. (8/6/2000 tarihli ve 4577 sayılı Kanunla değişik şekli) İdare ve vergi mahkemelerinin;(1)

a) İlk ve orta öğretim öğrencilerinin sınıf geçmelerine ve notlarının tespitine ilişkin işlemlerden,

b) Valilik, kaymakamlık ve yerel yönetimler ile bakanlıkların ve diğer kamu kurum ve kuruluşlarının taşra teşkilatındaki yetkili organları tarafından kamu görevlileri hakkında tesis edilen geçici görevlendirme, görevden uzaklaştırma, yolluk, lojman ve izinlerine ilişkin idari işlemlerden,

c) 3091 sayılı Taşınmaz Mal Zilyedliğine Yapılan Tecavüzlerin Önlenmesi Hakkında Kanunun uygulanmasından,

d) 2022 sayılı 65 Yaşını Doldurmuş Muhtaç, Güçsüz ve Kimsesiz Türk Vatandaşlarına Aylık Bağlanması Hakkında Kanun ile 3294 sayılı Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışmayı Teşvik Kanunu gereğince kamu kurum ve kuruluşları tarafından sosyal yardım amacıyla bağlanan aylık ve yapılan sosyal yardımlarla ilgili uygulamalardan,

e) 213 sayılı Vergi Usul Kanunu uyarınca verilen işyeri kapatma cezalarından,

Kaynaklanan uyuşmazlıklarla ilgili olarak verdikleri nihai kararlar ile tek hakimle verilen nihai kararlara, başka kanunlarda aksine hüküm bulunsa dahi, mahkemelerin bulunduğu yargı çevresindeki bölge idare mahkemesine itiraz edilebilir.

2. (8/6/2000 tarihli ve 4577 sayılı Kanunla değişik şekli) İdare ve vergi mahkemelerinin yukarıdaki fıkra uyarınca verdikleri nihai kararlara karşı itiraz süresi, tebliğ tarihini izleyen günden itibaren otuz gündür.(1)

---

(1) 2577 sayılı Kanununun 45 inci maddesinin 1 ve 2 nci fıkraları:

1) İdare ve vergi mahkemelerinin tek hakimli olarak verdiği nihai kararlara, başka kanunlarda aksine hüküm bulunsa dahi, mahkemenin bulunduğu yargı çevresindeki bölge idare mahkemesine itiraz edilebilir.

2) İdare ve vergi mahkemelerinin tek hakimli olarak verdiği nihai kararlara karşı tebliğ tarihini izleyen otuz gün içinde itiraz edilebilir.

3. İtiraz, temyizın şekil ve usullerine tabidir.

4. (5/4/1990 tarihli ve 3622 sayılı Kanunla değişik şekli) Bölge idare mahkemesi evrak üzerinde yaptığı inceleme sonunda, maddi vakıalar hakkında edinilen bilgiyi yeter görürse veya itiraz sadece hukuki noktalara ilişkin ise veya itiraz olunan karardaki maddi yanlışlıkların düzeltilmesi mümkün ise işin esası hakkında karar verir. Aksi halde gerekli inceleme ve tahkikatı kendisi yaparak esas hakkında yeniden karar verir. Ancak, ilk inceleme üzerine verilen kararlara karşı yapılan itirazı haklı bulduğu veya davaya görevsiz hakim tarafından bakılmış olması hallerinde kararı bozmakla birlikte dosyayı geri gönderir, bölge idare mahkemesinin bu kararları kesindir.(1)

5. Bölge idare mahkemesinin kararları kesindir; temyiz yoluna başvurulamaz.

6. (8/6/2000 tarihli ve 4577 sayılı Kanunla değişik şekli) İtiraza konu edilen kararı veren ya da karara katılan hakim, aynı davanın itiraz yoluyla bölge idare mahkemesince incelenmesinde bulunamaz.(1)

Temyiz

Madde 46-

1. (5/4/1990 tarihli ve 3622 sayılı Kanunla değişik şekli) Danıştay dava daireleri ile idare ve vergi mahkemelerinin nihai kararları, başka kanunlarda aksine hüküm bulunsa dahi Danıştayda temyiz edilebilir.(2)

2. (10/6/1994 tarihli ve 4001 sayılı Kanunla değişik şekli) Özel kanunlarında ayrı süre gösterilmeyen hallerde, Danıştay dava daireleri ile idare ve vergi mahkemelerinin nihai kararlarına karşı tebliğ tarihini izleyen otuz gün içinde Danıştayda temyiz yoluna başvurulabilir.(2),(3)

Temyiz Edilemeyecek Kararlar

Madde 47- (8/6/2000 tarihli ve 4577 sayılı Kanunla değişik şekli) İdare ve vergi mahkemelerinin itiraz yolu açık olan kararları temyiz edilemez.(4),(5)

---

(1) 2577 sayılı Kanunun 45 inci maddesinin 4 ve 6 ncı fıkrası:

4) Bölge idare mahkemesi evrak üzerinde yaptığı inceleme sonunda, maddi vakıalar hakkında edinilen bilgiyi yeter görürse veya itiraz sadece hukuki noktalara ilişkin ise veya itiraz olunan karardaki maddi yanlışlıkların düzeltilmesi mümkün ise işin esası hakkında karar verir. Aksi halde gerekli inceleme ve tahkikatı kendisi yaparak esas hakkında yeniden karar verir.

6) Tek hakimli mahkemede hüküm veren hakim, aynı davanın itiraz yoluyla bölge idare mahkemesince incelenmesinde bulunamaz.

(2) 2577 sayılı Kanunun 46 ncı maddesinin 1 ve 2 nci fıkraları:

1) İdare ve vergi mahkemelerinin nihai kararları, başka kanunlarda aksine hüküm bulunsa dahi, Danıştayda temyiz edilebilir.

2) İdare ve vergi mahkemelerinin nihai kararlarına karşı tebliğ tarihini izleyen altmış gün içinde Danıştayda temyiz yoluna başvurulabilir.

(3) 2577 sayılı Kanunun 46 ncı maddesinin 2 nci fıkrasının 5/4/1990 tarihli ve 3622 sayılı Kanunla değişik şekli:

2) Danıştay dava daireleri ile idare ve vergi mahkemelerinin nihai kararlarına karşı tebliğ tarihini izleyen otuz gün içinde Danıştayda temyiz yoluna başvurulabilir.

(4) 2577 sayılı Kanunun 47 nci maddesi:

İdare ve vergi mahkemelerinin tek hakimle verdiği kararlar temyiz edilemez. Ancak mükellefiyetin mevzuuna, esasına, şekline, muafiyet ve istisna hükümlerine ilişkin vergi uyumsuzluklarında tek hakimle verilen kararlar Danıştayda temyiz edilebilir.

(5) 2577 sayılı Kanunun 47 nci maddesinin 5/4/1990 tarihli ve 3622 sayılı Kanunla değişik şekli:

İdare ve vergi mahkemelerinin tek hakimle verdiği kararlar temyiz edilemez.

Temyiz Dilekçesi

Madde 48- (5/4/2000 tarihli ve 3622 sayılı Kanunla değişik şekli)

1. Temyiz istemleri Danıştay Başkanlığına hitaben yazılmış dilekçeler ile yapılır.(1)

2. Temyiz dilekçelerinin 3 üncü madde esaslarına göre düzenlenmesi gereklidir, düzenlenmemiş ise eksikliklerin onbeş gün içinde tamamlanması hususu, kararı veren Danıştay veya mahkemece ilgiliye tebliğ olunur. Bu sürede eksiklikler tamamlanmazsa temyiz isteminde bulunulmamış sayılmasına Danıştay veya mahkemece karar verilir.(1)

3. Temyiz dilekçeleri, ilgisine göre kararı veren mahkemeye, Danıştaya veya 4 üncü maddede belirtilen mercilere verilir ve kararı veren mahkeme veya Danıştayca karşı tarafa tebliğ edilir. Karşı taraf tebliğ tarihini izleyen otuz gün içinde cevap verebilir. Cevap veren, kararı süresinde temyiz etmemiş olsa bile düzenleyeceği dilekçesinde, temyiz isteminde bulunabilir. Bu takdirde bu dilekçeler temyiz dilekçesi yerine geçer.(1)

4. (10/6/1994 tarihli ve 4001 sayılı Kanunla değişik şekli) Kararı veren Danıştay dairesi veya mahkeme, cevap dilekçesi verildikten veya cevap süresi geçtikten sonra dosyayı dizi listesine bağlı olarak, Danıştaya veya Kurula gönderir.(1)(2)

5. Yürütmenin durdurulması isteği bulunan temyiz dilekçeleri, karşı tarafa tebliğ edilmeden dosya ile birlikte, yürütmenin durdurulması istemi hakkında karar verilmek üzere kararı veren mahkemece Danıştay Başkanlığına, Danıştayın ilk derece mahkemesi olarak baktığı davalarda, görevli dairece konusuna göre İdarî veya Vergi Dava Daireleri Genel Kuruluna gönderilir. Danıştayda görevli daire veya kurul tarafından yürütmenin durdurulması istemi hakkında karar verildikten sonra tebligat bu daire veya kurulca yapılarak dosya tekemmül ettirilir.(1)

6. Temyiz dilekçesi verilirken gerekli harç ve giderlerin tamamının ödenmemiş olması halinde kararı veren; mahkeme veya Danıştay daire başkanı tarafından verilecek onbeş günlük süre içerisinde tamamlanması, aksi halde temyizden vazgeçilmiş sayılacağı hususu temyiz edene yazılı olarak bildirilir. Verilen süre içinde harç ve giderler tamamlanmadığı takdirde, mahkeme, ilk derece mahkemesi olarak davaya bakan Danıştay dairesi, kararın temyiz edilmemiş sayılmasına karar verir. Temyizin kanuni süre geçtikten sonra yapılması halinde de kararı veren mahkeme, ilk derece mahkemesi olarak davaya bakan Danıştay dairesi, temyiz isteminin reddine karar verir. Mahkemenin veya Danıştay dairesinin bu kararları ile bu maddenin 2 nci fıkrasında belirtilen temyiz isteminde bulunulmamış sayılmasına ilişkin kararlarına karşı, tebliğ tarihini izleyen günden itibaren yedi gün içinde temyiz yoluna başvurulabilir.(1)

7. (10.6.1994 tarihli ve 4001 sayılı Kanunla ek) Temyiz dilekçesi verilirken gerekli harç ve giderlerin ödenmemiş olduğu, dilekçenin 3 üncü madde esaslarına göre düzenlenmediği ve temyiz kanuni süre geçtikten sonra yapıldığı hususlarının dosyanın gönderildiği Danıştayın ilgili dairesi ve kurulunca saptanması hallerinde de 2 ve 6 ncı fıkralarda sözü edilen kararlar daire ve kurulca verilir.

(1) 2577 sayılı Kanunun 48 inci maddesi:

1) Temyiz istemleri Danıştay Başkanlığına hitaben yazılmış dilekçeler ile yapılır.

2) Temyiz dilekçelerinin 3 üncü madde esaslarına göre düzenlenmesi gereklidir.

3) Temyiz dilekçeleri Danıştaya gönderilmek üzere kararı veren mahkemeye verilir ve bu mahkemece karşı tarafa tebliğ edilir. Karşı taraf tebliğ tarihini izleyen otuz gün içerisinde cevap verebilir. Cevap veren, kararı süresinde temyiz etmemiş olsa bile; düzenleyeceği dilekçesinde temyiz isteminde bulunabilir. Bu takdirde bu dilekçe temyiz dilekçesi yerine geçer.

4) Kararı veren mahkeme, cevap dilekçesi verildikten veya cevap süresi geçtikten sonra dosyayı dizi listesine bağlı olarak Danıştaya gönderir.

(2) 2577 sayılı Kanunun 48 inci maddesinin 4 üncü fıkrasının 5/4/2000 tarihli ve 3622 sayılı Kanunla değişik şekli:

4) Kararı veren Danıştay veya mahkeme, cevap dilekçesi verildikten veya cevap süresi geçtikten sonra dosyayı dizi listesine bağlı olarak, Danıştaya veya kurula gönderir.

Kararın Bozulması

Madde 49- 1. Temyiz incelemesi sonunda Danıştay:

- a) Görev ve yetki dışında bir işe bakılmış olması,
  - b) Hukuka aykırı karar verilmesi,
  - c) Usul hükümlerine uyulmamış olunması,
- Sebeplerinden dolayı incelenen kararı bozar.

2. (5/4/1990 tarihli ve 3622 sayılı Kanunla değişik şekli) Temyiz incelenmesi sonunda karardaki maddi yanlışlıkların düzeltilmesi mümkün ise kararın düzeltilerek onanmasına karar verilir.(1)

3. (5/4/1990 tarihli ve 3622 sayılı Kanunla değişik şekli) Kararın bozulması halinde dosya, Danıştayca kararı veren mahkemeye gönderilir. Mahkeme, dosyayı diğer öncelikli işlere nazaran daha öncelikle inceler ve varsa gerekli tahkik işlemlerini tamamlayarak yeniden karar verir.(1)

4. Mahkeme bozmaya uymayarak eski kararında ısrar edebilir. Israr kararının ilgili tarafından temyizi halinde, dava, konusuna göre Danıştay İdari veya Vergi Dava Daireleri Genel Kurulunca incelenir. Danıştayın ilgili dava dairesinin kararı uygun görülürse mahkemenin kararı bozulur; aksi halde onanır. Danıştay İdari ve Vergi Dava Daireleri Genel Kurulları kararlarına uyulması zorunludur.

5. Kararların kısmen onaylanması ve kısmen bozulması hallerinde kesinleşen kısım Danıştay kararında belirtilir.

6. (5/4/1990 tarihli ve 3622 sayılı Kanunla ek) Danıştayın ilk derece mahkemesi olarak baktığı davaların temyizden incelenmesinde de bu maddenin 4 üncü fıkrası hariç diğer fıkraları kıyasen uygulanır.

Temyizen Verilen Karar Üzerine Yapılacak İşlem

Madde 50- (5/4/1990 tarihli ve 3622 sayılı Kanunla değişik şekli) Temyiz incelemesi sonucunda verilen karar, dosyayla birlikte kararı veren mahkeme veya Danıştay dairesine gönderilir. Bu karar, dosyanın mahkeme veya Danıştay dairesine geldiği tarihten itibaren yedi gün içinde taraflara tebliğ edilir.(2)

---

(1) 2577 sayılı Kanununun 49 uncu maddesinin 2 ve 3 üncü fıkraları:

2) Temyiz incelemesi sonunda maddi vakıalar hakkında edinilen bilgi yeterli görülürse veya uyuşmazlık sadece hukuki noktalara ilişkin ise veya karardaki maddi yanlışlıkların düzeltilmesi mümkün ise karar bozulmakla beraber işin esası hakkında da karar verilir.

3) Yukarıdaki fıkra uyarınca Danıştayca işin esası hakkında karar verilmesi mümkün olmayan hallerde karar bozularak dosya; kararı veren mahkemeye gönderilir. Mahkeme, dosyayı öncelikle inceler ve varsa gerekli tahkik işlemlerini tamamlayarak yeniden karar verir.

(2) 2577 sayılı Kanununun 50 nci maddesi:

Temyiz incelemesi sonucunda Danıştayca verilen karar, dosyayla birlikte kararı veren mahkemeye gönderilir. Dosyanın mahkemeye gelmesi üzerine, Danıştay kararı mahkeme tarafından yedi gün içinde taraflara tebliğ edilir. Tebliğ giderleri temyiz dilekçesi ile birlikte temyiz isteminde bulunanlardan peşin olarak alınır.

Kanun Yararına Bozma

Madde 51- 1. (5/4/1990 tarihli ve 3622 sayılı Kanunla değişik şekli) Bölge idare mahkemesi kararları ile idare ve vergi mahkemelerince ve Danıştayca ilk derece mahkemesi olarak verilip temyiz incelemesinden geçmeden kesinleşmiş bulunan kararlardan niteliği bakımından yürürlükteki hukuka aykırı bir sonucu ifade edenler, ilgili bakanlıkların göstereceği lüzum üzerine veya kendiliğinden Başsavcı tarafından kanun yararına temyiz olunabilir.(1)

2. (5/4/1990 tarihli ve 3622 sayılı Kanunla değişik şekli) Temyiz isteği yerinde görüldüğü takdirde karar, kanun yararına bozulur. Bu bozma kararı, daha önce kesinleşmiş olan mahkeme veya Danıştay kararının hukuki sonuçlarını kaldırmaz.(1)

3. Bozma kararının bir örneği ilgili bakanlığa gönderilir ve Resmi Gazetede yayımlanır.

Temyiz veya İtiraz İstemlerinde Yürütmenin Durdurulması

Madde 52- 1. (10/6/1994 tarihli ve 4001 sayılı Kanunla değişik) Temyiz veya itiraz yoluna başvurulmuş olması, hakim, mahkeme veya Danıştay kararlarının yürütülmesini durdurmaz. Ancak, bu kararların teminat karşılığında yürütülmesinin durdurulmasına temyiz istemini incelemeye yetkili Danıştay dava dairesi, kurulu veya itirazı incelemeye yetkili bölge idare mahkemesince karar verilebilir. Davanın reddine ilişkin kararların temyizi halinde, dava konusu işlem hakkında yürütmenin durdurulması kararı verilebilmesi 27 nci maddede öngörülen koşulun varlığına bağlıdır.(2)(3)

2. İptal davalarında teminat istenmeyebilir.

3. İdareden ve adli yardımdan yararlananlardan teminat alınmaz.

4. Kararın bozulması, kararın yürütülmesini kendiliğinden durdurur.

Yargılamanın Yenilenmesi

Madde 53- 1. (5/4/1990 tarihli ve 3622 sayılı Kanunla değişik şekli) Danıştay ile bölge idare, idare ve vergi mahkemelerinden verilen kararlar hakkında, aşağıda yazılı sebepler dolayısıyla yargılamanın yenilenmesi istenebilir.(4)

---

(1) 2577 sayılı Kanununun 51 inci maddesinin 1 ve 2 nci fıkraları:

1) Bölge idare mahkemesi kararları ile idare ve vergi mahkemelerince verilip Danıştayca incelenmeksizin kesinleşmiş bulunan kararlardan niteliği bakımından yürürlükteki hukuka aykırı bir sonucu ifade edenler, ilgili bakanlıkların göstereceği lüzum üzerine veya kendiliğinden Başsavcı tarafından kanun yararına temyiz olunabilir.

2) Temyiz isteği Danıştayca yerinde görüldüğü takdirde karar, kanun yararına bozulur. Bu bozma kararı, daha önce kesinleşmiş olan mahkeme kararının hukuki sonuçlarını kaldırmaz.

(2) 2577 sayılı Kanununun 52 nci maddesinin 1 inci fıkrası:

1) Temyiz veya itiraz yoluna başvurulmuş olması mahkeme kararlarının yürütülmesini durdurmaz. Ancak, temyiz veya itirazı incelemeye yetkili yargı mercii, teminat karşılığında mahkeme kararının yürütülmesinin durdurulmasına karar verebilir.

(3) 2577 sayılı Kanununun 52 nci maddesinin 1 inci fıkrasının 5/4/1990 tarihli ve 3622 sayılı Kanunla değişik şekli:

1)Temyiz veya itiraz yoluna başvurulmuş olması, hakim, mahkeme veya Danıştay kararlarının yürütülmesini durdurmaz. Ancak, bu kararların teminat karşılığında yürütülmesinin durdurulmasına temyiz istemini incelemeye yetkili Danıştay dava dairesi, kurulu veya itirazı incelemeye yetkili bölge idare mahkemesince karar verilebilir.

(4) 2577 sayılı Kanununun 53 üncü maddesinin 1 inci fıkrasının ilk cümlesi:

1) Danıştay ile idare ve vergi mahkemelerinden verilen kararlar hakkında, aşağıda yazılı sebepler dolayısıyla yargılamanın yenilenmesi istenebilir.

a) Zorlayıcı sebepler dolayısıyla veya lehine karar verilen tarafın eyleminden doğan bir sebeple elde edilemeyen bir belgenin kararın verilmesinden sonra ele geçirilmiş olması,

b) Karara esas olarak alınan belgenin sahteliğine hükmedilmiş veya sahte olduğu mahkeme veya resmi bir makam huzurunda ikrar olunmuş veya sahtelik hakkındaki hüküm karardan evvel verilmiş olup da, yargılamanın yenilenmesini isteyen kimsenin karar zamanında bundan haberi bulunmamış olması,

c) Karara esas olarak alınan bir ilam hükmünün, kesinleşen bir mahkeme kararıyla bozularak ortadan kalkması,

d) Bilirkişinin kasıtlı gerçeğe aykırı beyanda bulunduğu mahkeme kararıyla belirlenmesi,

e) Lehine karar verilen tarafın, karara etkisi olan bir hile kullanmış olması,

f) Vekil veya kanuni temsilci olmayan kişiler ile davanın görülüp karara bağlanmış bulunması,

g) Çekinmeye mecbur olan başkan, üye veya hakim katılmasıyla karar verilmiş olması,

h) (10/6/1994 tarihli ve 4001 sayılı Kanunla değişik şekli) Tarafları, konusu ve sebebi aynı olan bir dava hakkında verilen karara aykırı yeni bir kararın verilmesine neden olabilecek kanuni bir dayanak yokken, aynı mahkeme yahut başka bir mahkeme tarafından önceki ilamın hükmüne aykırı bir karar verilmiş bulunması,(1)

1) (15/7/2003 tarihli ve 4928 sayılı Kanunla ek)Hükmün, İnsan Haklarını ve Ana Hürriyetleri Korumaya Dair Sözleşmenin veya eki protokollerin ihlali suretiyle verildiğinin, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesinin kesinleşmiş kararıyla tespit edilmiş olması,

2) Yargılamanın yenilenmesi istekleri esas kararı vermiş olan mahkemece karara bağlanır.

3) (10/6/1994 tarihli ve 4001 sayılı Kanun ve 15/7/2003 tarihli ve 4928 sayılı Kanunla değişik) Yargılamanın yenilenmesi süresi, (1) numaralı fıkranın (h) bendinde yazılı sebep için on yıl, (1) numaralı fıkranın (i) bendinde yazılı sebep için Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi kararının kesinleştiği tarihten itibaren bir yıl ve diğer sebepler için altmış gündür. Bu süreler, dayanılan sebebin istemde bulunan yönünden gerçekleştiği tarihi izleyen günden başlatılarak hesaplanır.(1)

Kararın Düzeltilmesi

Madde 54- 1. (5/4/1990 tarihli ve 3622 sayılı Kanunla değişik şekli) Danıştay dava daireleri ve İdari veya Vergi Dava Daireleri Genel Kurullarının temyiz üzerine verdikleri kararlar ile bölge idare mahkemelerinin itiraz üzerine verdikleri kararlar hakkında, bir defaya mahsus olmak üzere kararın tebliğ tarihini izleyen onbeş gün içinde taraflarca;(2)

a) Kararın esasına etkisi olan iddia ve itirazların, kararda karşılanmamış olması,

b) Bir kararda birbirine aykırı hükümler bulunması,

c) Kararın usul ve kanuna aykırı bulunması,

d) (5/4/1990 tarihli ve 3622 sayılı Kanunla değişik şekli) Hükmün esasını etkileyen belgelerde hile ve sahtekarlığın ortaya çıkmış olması,(3)

Hallerinde kararın düzeltilmesi istenebilir.

(1) 2577 sayılı Kanununun 53 üncü maddesinin 1 inci fıkrasının (h) bendi ve 3 üncü fıkrası:

h) Tarafları ve sebebi aynı olan bir dava hakkında verilen karara aykırı yeni bir kararın verilmesine sebep olabilecek kanuni bir dayanak yokken, aynı mahkeme yahut başka bir mahkeme tarafından evvelki ilâmın hükmüne aykırı bir karar verilmiş bulunması.

3) Yargılamanın yenilenmesinde Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanununun süreye ilişkin hükümleri, kıyas yolu ile uygulanır.

3)2577 sayılı Kanununun 53 üncü maddesinin 3 numaralı fıkrasının 10/6/1994 tarihli ve 4001 sayılı Kanunla değişik şekli:Yargılamanın yenilenmesi süresi, 1/h bendinde yazılı sebep için on yıl, diğer sebepler için altmış gündür. Bu süreler, dayanılan sebebin istemde bulunan yönünden gerçekleştiği tarihi izleyen günden başlatılarak hesaplanır.

(2) 2577 sayılı Kanununun 54 üncü maddesinin 1 inci fıkrasının ilk cümlesi:

1) Danıştay Dava Daireleri ile İdari veya Vergi Dava Daireleri Genel Kurulları tarafından verilen kararlar hakkında, bir defaya mahsus olmak üzere, kararın tebliğ tarihini izleyen onbeş gün içinde taraflarca:

(3) 2577 sayılı Kanununun 54 üncü maddesinin 1 inci fıkrasının (d) bendi:

d) Temyiz incelemesi sırasında hükmün esasını etkileyen belgelerde hile ve sahtekarlığın ortaya çıkmış olması,

2. (5/4/1990 tarihli ve 3622 sayılı Kanunla değişik şekli) Danıştay dava daireleri ve İdari veya Vergi Dava Daireleri Genel Kurulları ile bölge idare mahkemeleri, kararın düzeltilmesi isteminde ileri sürülen sebeplerle bağlıdır.(1)

3. 5/4/1990 tarihli ve 3622 sayılı Kanunla yürürlükten kaldırılmıştır.

3. (5/4/1990 tarihli ve 3622 sayılı Kanunla numarası 3 olarak değiştirilen bu fıkranın 10/6/1994 tarihli ve 4001 sayılı Kanunla değişik şekli) Kararın düzeltilmesi istekleri esas kararı vermiş olan daire, kurul ve bölge idare mahkemesince incelenir. Dosyanın incelenmesinde tetkik hakimliği yapanlar, aynı konunun düzeltme yoluyla incelenmesinde bu görevi yapamazlar.(1)

Yargılamanın Yenilenmesine ve Kararın Düzeltilmesine İlişkin Özel Hükümler

Madde 55- 1. İsteğin ilişkin olduğu konu, diğer bir daire veya mahkemenin görevine girmiş ise karar bu daire veya mahkemece verilir.

2. Karşı tarafın savunması alındıktan sonra istekler incelenir ve kanunda yazılı sebepler varsa davaya yeniden bakılarak karar verilir.

3. (10/6/1994 tarihli ve 4001 sayılı Kanunla değişik şekli) Yargılamanın yenilenmesi ve kararın düzeltilmesi istemleri, kanunda yazılı sebeplere dayanmıyor ise, istemin reddine karar verilir.(2)

4. Yargılamanın yenilenmesi ve kararın düzeltilmesi istemlerinde duruşma yapılması, görevli daire veya mahkemenin kararına bağlıdır.

5. 53, 54 ve bu madde hükümleri saklı kalmak kaydıyla, yargılamanın yenilenmesinde ve kararın düzeltilmesinde bu Kanunun diğer hükümleri uygulanır.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

Çeşitli Hükümler

Danıştayda Çekinme ve Ret

Madde 56-1. Davaya bakmakta olan dava dairesi başkan ve üyelerinin çekinme veya reddi halinde, bunlar hariç tutulmak suretiyle, o daire kurulu tamamlanarak, bu husus incelenir, çekinme veya ret istemi yerinde görülürse işin esası hakkında da bu kurulca karar verilir.

2. Çekinen veya reddedilenler ikiden fazla ise bu husustaki istem, idari dava dairesi başkan ve üyeleri için İdari Dava Daireleri Genel Kurulunda, vergi dava dairesi başkan ve üyeleri için Vergi Dava Daireleri Genel Kurulunda incelenir. Çekinen veya reddedilen başkan ve üyeler bu kurullara katılamazlar. Üye noksanı diğer dava dairelerinden tamamlanır. Bu kurullarca çekinme veya ret istemi kabul edildiği takdirde davanın esası hakkında da bu kurullarca karar verilir.

---

(1) 2577 sayılı Kanununun 54 üncü maddesinin 2, 3 ve 4 üncü fıkraları:

2) Dava Daireleri İdari veya Vergi Dava Daireleri Genel Kurulları, kararın düzeltilmesi isteminde ileri sürülen sebeplerle bağlıdır.

3) Kanununun 15 inci maddesine göre verilen kararlar hakkında düzeltme istemlerinin kabul edilerek davaya yeniden bakılması ve esas hakkında karar verilmesi halinde de karar düzeltilmesi isteminde bulunulabilir.

4) Kararın düzeltilmesi istekleri esas kararı vermiş olan daire veya kurulca incelenir. Dosyanın incelenmesinde tetkik hakimliği yapanlar, aynı konunun düzeltme yoluyla incelenmesinde bu görevi yapamazlar.

(2) 2577 sayılı Kanununun 55 inci maddesinin 3 üncü fıkrası:

3) Tarafların, yargılamanın yenilenmesi ve kararın düzeltilmesi istemleri, kanunda yazılı sebeplere dayanmıyor ise, isteğin reddine karar verilir ve Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunu'nun bu husustaki hükümlerine göre para cezasına da hükümlenir.

3. İdari Dava Daireleri Genel Kurulu ile Vergi Dava Daireleri Genel Kurulu başkan ve üyelerinden bir kısmının davaya bakmaktan çekinmesi veya reddi halinde noksan üyelikler diğer dava dairelerinden tamamlanır.

4. İdari ve Vergi Dava Daireleri Genel Kurullarının toplanmasına engel olacak sayıda ret istemlerinde bulunulamaz ve çekinilemez.

5. Danıştay Tetkik hakimleri ve savcılarını sebeplerini bildirerek çekinebilecekleri gibi taraflarca da reddedilebilirler. Bunlar hakkındaki çekinme veya ret istemleri davaya bakmakla görevli daire tarafından incelenerek karara bağlanır.

Mahkemelerde Çekinme ve Ret

Madde 57-1. Tek hakimle görülen davalarda hakimın reddi istemi, reddedilen hakimın katılmadığı idare veya vergi mahkemesince incelenir.

2. İtiraz üzerine veya doğrudan davaya bakmakta olan bölge idare mahkemesi ile idare ve vergi mahkemesi başkan ve üyelerinin reddi istemi, reddedilen başkan ve üyenin katılmadığı bölge idare, idare ve vergi mahkemesince incelenir.

3. İdare ve vergi mahkemelerinde reddedilen başkan ve üye birden çok ise istem bölge idare mahkemesince incelenir. Bölge idare mahkemelerinde reddedilen başkan veya üye birden çok ise istem Danıştayca incelenir.

4. Danıştayca ve bu mahkemelerce ret istemleri yerinde görülürse işin esası hakkında da karar verilir.

5. Davaya bakmaktan çekinme halinde diğer bir hakimın görevlendirilmesi ile mahkemenin noksan üyesinin tamamlanması veya görevli mahkemenin belirlenmesinde yukarıdaki hükümler uygulanır.

İdari Davalarda Delillerin Tespiti

Madde 58-1. Taraflar, idari dava açtıktan sonra bu davalara ilişkin delillerin tespitini ancak davaya bakan Danıştay, idare ve vergi mahkemelerinden isteyebilirler.

2. Davaya bakan Danıştay, idare ve vergi mahkemeleri istemi uygun gördüğü takdirde üyelerden birini bu işle görevlendirebileceği gibi, tespitini mahalli idari veya adli yargı mercilerince yaptırılmasına da karar verebilir.

3. Delillerin tespiti istemi, ivedilikle karara bağlanır.

Yol Giderleri, Tazminat ve Gündelikler

Madde 59-1. Danıştay meslek mensupları ile Danıştayda görevli idari yargı hakim ve savcılarında keşif, bilirkişi incelemesi veya delillerin tespiti için görevlendirilenlere gerçek yol giderleri ile görevde geçen günler için net aylık tutarlarının otuzda biri oranında gündelik verilir. Bu gündelikler, zorunlu giderleri karşılamazsa, aradaki fark belgelere dayalı olmak şartı ile ayrıca ödenir. Ancak, bu suretle yapılacak ödemeler, gündeliklerin yüzde ellisini geçemez.

2. (10/6/1994 tarihli ve 4001 sayılı Kanunla değişik şekli) Bölge idare, idare ve vergi mahkemeleri hakimleri ile diğer görevlilerin yol giderleri ve tazminatları hakkında 3717 sayılı Adli Personel ile Devlet Davalarını Takip Edenlere Yol Giderleri ve Tazminat Verilmesi ile 492 sayılı Harçlar Kanununun Bir Maddesinin Yürürlükten Kaldırılması Hakkında Kanun hükümleri uygulanır.(1)

Tebliğ İşleri ve Ücretler

Madde 60-(5/4/1990 tarihli ve 3622 sayılı Kanunla değişik şekli) Danıştay ile bölge idare, idare ve vergi mahkemelerine ait her türlü tebliğ işleri, Tebligat Kanunu hükümlerine göre yapılır. Bu suretle yapılacak tebliğlere ait ücretler ilgililer tarafından peşin olarak ödenir.(2)

Çalışmaya Ara Verme

Madde 61-1.(10/6/1990 tarihli ve 4001 sayılı Kanunla değişik şekli) (14/07/204 tarihli ve 5219 sayılı Kanunla Değişik şekil) Bölge idare, idare ve vergi mahkemeleri her yıl Ağustos'un birinden Eylül'ün beşine kadar çalışmaya ara verirler. Ancak, yargı çevresine dahil olduğu bölge idare mahkemesinin bulunduğu il merkezi dışında kalan idare ve vergi mahkemeleri çalışmaya ara vermeden yararlanamazlar. Bu mahkemeler, 62 nci maddedeki sınırlamaya tabi olmaksızın görevlerine devam ederler.(3)(4)(5)

2. Ara verme süresi içinde; bölge idare mahkemesi başkanının önerisi üzerine, Hakimler Ve Savcılar Yüksek Kurulunca, her bölge idare mahkemesi merkezinde idarî ve vergi mahkemesi başkan ve üyeleri arasından görevlendirilecek üç hakimin katıldığı bir nöbetçi mahkeme kurulur. Nöbetçi kalanlardan en kıdemli başkan, yoksa en kıdemli üye nöbetçi mahkemenin başkanlığını yapar.

3. (10/6/1994 tarihli 4001 sayılı Kanunla değişik şekli) Çalışmaya ara vermeden yararlanamayanlar ve nöbetçi kalanların yıllık izin hakları saklıdır.(3)

---

(1) 2577 sayılı Kanunun 59 uncu maddesinin 2 nci fıkrası:

2) Bölge idare, idare ve vergi mahkemeleri hakimleri ile diğer görevlilerin yol giderleri ve tazminatları hakkında Harçlar Kanununun 34 üncü maddesi hükümleri uygulanır.

(2) 2577 sayılı Kanunun 60 ncı maddesi:

Danıştay, bölge idare mahkemeleri ile idare ve vergi mahkemelerine ait her türlü tebliğ işleri, Tebligat Kanunu hükümlerine göre Posta, Telgraf ve Telefon İşletmesi aracılığı ile yapılır. Bu suretle yapılacak tebliğlere ait ücretler ilgililer tarafından peşin olarak ödenir.

(3) 2577 sayılı Kanunun 61 inci maddesinin 1 ve 3 üncü fıkraları:

1) Bölge idare mahkemeleri, idare mahkemeleri ve vergi mahkemeleri her yıl Temmuz ayının yirmisinden Eylül ayının altısına kadar çalışmaya ara verirler.

3) Çalışmaya ara verme süresi içinde nöbetçi kalanların yıllık izin hakları saklıdır.

(4) 2577 sayılı Kanunun 61 inci maddesinin 1 inci fıkrasının 5/4/1990 tarihli ve 3622 sayılı Kanunla değişik şekli:

1) Bölge idare, idare ve vergi mahkemeleri her yıl Temmuz ayının yirmisinden Eylül ayının altısına kadar çalışmaya ara verirler. Ancak, yargı çevresine dahil olduğu bölge idare mahkemesinin bulunduğu il merkezi dışında kalan idare ve vergi mahkemeleri çalışmaya ara vermeden yararlanamazlar. Bu mahkemeler, 62 nci maddedeki sınırlamaya tabi olmaksızın görevlerine devam ederler.

(5) 2577 sayılı Kanunun 61 inci maddesinin 1 inci fıkrasının 1 inci cümlesinin 10/06/1990 tarihli ve 4001 sayılı Kanunla değişik şekli:

1) Bölge idare, idare ve vergi mahkemeleri her yıl Temmuz ayının yirmisinden Ağustos ayının yirmibirine kadar çalışmaya ara verirler.

Nöbetçi Mahkemenin Görevleri

Madde 62- Nöbetçi mahkeme çalışmaya ara verme süresi içinde aşağıda yazılı işleri görür:

- a) Yürütmenin durdurulmasına ve delillerin tespitine ait işler,
- b) Kanunen belli süre içinde karara bağlanması gereken işler.

Kaldırılan Hükümler

Madde 63- Vergi Usul Kanununun vergi uyuşmazlıklarına ilişkin 379 ila 412 nci madde hükümleri, bu Kanunla kurulan vergi mahkemelerinin göreve başladıkları tarihte yürürlükten kalkar.

Ek Madde 1- (8/6/2000 tarihli ve 4577 sayılı Kanunla değişik şekli) Bu Kanunun 17 nci maddesindeki parasal sınırlar; her takvim yılı başından geçerli olmak üzere, önceki yılda uygulanan parasal sınırların, o yıl için 213 sayılı Vergi Usul Kanunu'nun mükerrer 298 inci maddesi hükümleri uyarınca Maliye Bakanlığınca her yıl tespit ve ilan edilen yeniden değerlendirme oranında artırılması suretiyle uygulanır. Bu şekilde belirlenen sınırların onmilyon lirayı aşmayan kısımları dikkate alınmaz.(1)

Ek Madde 2- (5/4/1990 tarihli ve 3622 sayılı Kanunla ek) Belediyeler ile il özel idarelerinin seçilmiş organlarının organlık sıfatlarını kaybetmelerine ilişkin olarak yetkili mercilerden Danıştaya gönderilen dosyalar; belediye başkanlarının düşmesi istemine dair ise belediye başkanlarının, belediye meclislerinin veya il genel meclislerinin feshi istemine ilişkin ise meclis başkanvekilinin savunması onbeş gün içinde alındıktan sonra veya bu süre içerisinde savunma verilmediği takdirde sürenin bittiği tarihte tekemmül etmiş sayılır ve kanunlarda gösterilen karar süreleri bu tarihten itibaren işlemeye başlar. Karar dosya üzerinden verilir.

Bu kararlara karşı tebliğini izleyen günden itibaren onbeş gün içerisinde İdari Dava Daireleri Genel Kuruluna itiraz edilebilir. İtiraz bir ay içerisinde sonuçlandırılır. İtiraz üzerine verilen karar kesindir.

Ek Madde 3- (5/4/1990 tarihli ve 3622 sayılı Kanunla ek) Kanunlarda, bölge idare, idare ve vergi mahkemeleri nezdinde itiraz edilebileceği belirtilen işlemlere karşı ilgililer tarafından işlemin tebliğinden itibaren yedi gün içinde bu Kanunun yetki kurallarına göre davaya bakmaya yetkili olan idari yargı merciine itiraz edilebilir. İtiraz, idarece tesis edilen işlemin yerine getirilmesini durdurmaz. İtiraz halinde mahkemece evrak üzerinde inceleme yapılarak, itirazın mahkeme kayıtlarına intikal tarihinden itibaren en geç bir ay içinde bir karar verilir.

İtiraz üzerine mahkemece verilen kararlar kesin olup, bu kararlara karşı herhangi bir kanun yoluna başvurulamaz.

Kanunlardaki özel hükümler saklıdır.

Geçici Madde 1- Bu Kanunun uygulanmasında, 27.10.1980 tarih ve 2324 sayılı Anayasa Düzeni Hakkında Kanun hükümleri saklıdır.

Geçici Madde 2- Yeni Anayasa yürürlüğe girinceye ve Sayıştayla ilgili yasal bir düzenleme yapıncaya kadar, Sayıştayın yargı kararlarına karşı açılan davalar, idari yargı mercilerinin denetimi dışındadır.

(1) 2577 sayılı Kanuna 5/4/1990 tarihli ve 3622 sayılı Kanunla Eklenen:

Ek Madde 1- Bu Kanunun 17 nci maddesindeki parasal sınırlar 1/1/1993 tarihinden itibaren onmilyon lira olarak uygulanır.

Geçici Madde 3- (23/7/1995 tarihli ve 4124 sayılı Kanunla ek) (14/07/2004 tarihli ve 5219 sayılı Kanunla yürürlükten kaldırılmıştır.)

Geçici Madde 4- (8/6/2000 tarihli ve 4577 sayılı Kanunla ek) Bu Kanunun 45 inci maddesinin değişik (1) numaralı fıkrasında yazılı uyuşmazlıklarla ilgili olarak verilen nihai kararlardan, değişikliğin yürürlüğe girdiği tarihten önce verilen kararlar ile Danıştayın bozma kararı üzerine kararı bozulan mahkemece verilen kararlar, Danıştayda temyiz edilebilir.

Geçici Madde 5- (15/7/2003 tarihli ve 4928 sayılı Kanunla ek)53 üncü maddenin (1) numaralı fıkrasının (ı) bendi, bu kanunun yürürlüğe girdiği tarihte Avrupa İnsan Hakları Mahkemesinin kesinleşmiş kararları ile bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten sonra Avrupa İnsan Hakları Mahkemesine yapılan başvurular üzerine verilecek kararlar hakkında uygulanır. Bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihte kesinleşmiş olan Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi kararlarına ilişkin yargılamanın yenilenmesi istemleri, bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten itibaren bir yıl içinde yapılır.

5/4/1990 TARİHLİ VE 3622 SAYILI KANUN HÜKÜMLERİ

Geçici Madde - a) Bu Kanunun 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanununun 26 ncı maddesinin 3 üncü fıkrasında değişiklik yapan hükmündeki bir yıllık süre, Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten itibaren işlemeye başlar.

b) Bu Kanunun, 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanununun 33 ve 35 inci maddelerinde değişiklik yapan hükümlerinin yürürlüğe girdiği tarihten önce bu maddelere göre açılmış olan davalar, aynı mahkemece sonuçlandırılır.

c) Bu Kanunun, 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanununun 46 ncı maddesinin 2 nci fıkrasındaki temyiz süresinde değişiklik yapan hükmü, Kanunun yürürlüğe girmesinden sonra verilecek nihai kararlara karşı yapılacak temyiz istemleri hakkında uygulanır.

d) Danıştayın ilk derece mahkemesi olarak, bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten sonra, verdiği nihai kararlara karşı temyiz isteminde bulunulabilir. Ancak, bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten önce ilk derece mahkemesi olarak verilen kararlara karşı yapılmış veya yapılacak karar düzeltme istemleri, ilgili dairede incelenerek sonuçlandırılır.

10/6/1994 TARİHLİ VE 4001 SAYILI KANUNUN GEÇİCİ HÜKÜMLERİ

Geçici Madde 1- Bu Kanunun 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanununun 28 inci maddesinin 1 ve 4 üncü fıkralarında değişiklik yapan hükümleri, Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten sonra verilecek kararlar hakkında uygulanır.

Geçici Madde 2- Değiştirilmiş olan 2 nci maddenin hükmü bu Kanunun yürürlüğünden evvel açılmış olup devam eden veya hükme bağlanmış olup da kesinleşmemiş bulunan davalarda da uygulanır.

Yürürlük

Madde 64-

Bu Kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

Yürütme

Madde 65-

Bu Kanun hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür.

---

(1) 2577 sayılı Kanuna 23/7/1995 tarihli ve 4124 sayılı Kanunla Eklenen:

10/6/1994 tarihli ve 4001 sayılı Kanunla otuziki güne indirilen çalışmaya ara verme süresi, adli yargı için öngörülen adli ara verme süresine ilişkin değişiklik yürürlüğe girinceye kadar, her yıl Temmuz ayının yirmisinden Eylül ayının beşinci gününün mesai bitimine kadar uygulanır.